

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет природоохоронний
Кафедра економіки природокористування

Бакалаврська кваліфікаційна робота

на тему: Розвиток туризму в українському Придунав'ї

Виконала студентка 4 року навчання
групи СТ- 43
спеціальності 242 – Туризм
(ОПП "Сталий туризм")
Яценко Катерина Михайлівна
Керівник к.е.н., доцент Дем'яненко
Світлана Георгіївна

Рецензент к.е.н., доц.
Смірнова Катерина Володимірівна

Одеса 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Природоохоронний

Кафедра Економіки природокористування

Рівень вищої освіти бакалавр

Спеціальність 242 – Туризм (ОПІ "Сталий туризм")

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки природокористування

Губанова О.Р.
« » 2020 року

ЗАВДАННЯ
НА БАКАЛАВРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Яценко Катерині Михайлівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Розвиток туризму в українському Придунав'ї

керівник роботи к.е.н. Дем'яненко Світлана Георгіївна,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затвержені наказом вищого навчального закладу від "27" квітня 2020 року
№45-«С»

2. Строк подання студентом роботи 12 червня 2020

3. Вихідні дані до роботи наукові публікації: статті, тези та монографії стосовно проблем та напрямів розвитку туризму в Україні та в Українському Придунав'ї, нормативно-правова база, статистична інформація.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки

1. Передумови розвитку туристичної діяльності в Українському Придунав'ї

2. Місце, роль та перспективи Українського Придунав'я у розвитку туризму в Одеській області

3. Розробка туру до Українського Придунав'ї

5. Перелік графічного матеріалу

Структурна схема ресурсного потенціалу розвитку Українського Придунав'я з точки зору формування регіонального екотуристичного кластеру

Карта-схема Дунайського біосферного заповідника

Схема формування екотуристичного кластера в Українському Придунав'ї

Таблиці з розрахунками по туру «Шляхами мальовничої Одещини»

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 11 травня 2020 р

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Термін виконання етапів роботи	Оцінка виконання етапу	
			у %	за 4-х бальною шкалою
1	Огляд літературних джерел	11.05.20 – 12.05.20	90	Відмінно (А)
2	Написання першого розділу роботи	13.05.20 – 15.05.20	90	Відмінно (А)
3	Написання другого розділу роботи	16.05.20 – 18.05.20	90	Відмінно (А)
4	Написання третього розділу	19.05.20- 22.05.20	90	Відмінно (А)
5	Рубіжна атестація	23.05.20- 30.05.20.	90	Відмінно (А)
6	Здача на кафедрі	12.06.20		
7	Перевірка на плагіат	13-14.05.20		
8	Рецензування	14.05.20		
	Інтегральна оцінка виконання етапів календарного плану (як середня по етапам)		90	Відмінно (А)

Студент


(підпис)

Яценко К.М.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи


(підпис)

Дем'яненко С.Г.

(прізвище та ініціали)

Висновок про рівень оригінальності кваліфікаційної роботи

Назва роботи: Розвиток туризму в Українському Придунав'ї

Вид кваліфікаційної роботи: Бакалаврська кваліфікаційна робота

Автор: Яценко Катерина Михайлівна

Прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступень, вчене звання керівника:

Дем'яненко Світлана Георгіївна . к.е.н., доцент

Обсяг роботи: 67 стор.

Програмно-технічні засоби перевірки на оригінальність роботи: онлайн сервіс перевірки тексту на унікальність <https://advego.com/antiplagiat>

Результати перевірки на оригінальність твору роботи

Назва структурного елементу твору (розділів)	Обсяг рукопису	Обсяг твору, який перевірено на оригінальність	Показник оригінальності (у відсотках)
Передумови розвитку туристичної діяльності в Українському Придунав'ї	30 стор.	12174 символів, 1524 слів	94,5
Місце, роль та перспективи Українського Придунав'я у розвитку туризму в Одеській області	20 стор.	9237 символів, 1137 слів	96,2
Розробка унікального туру в Вілково	17 стор.	10770 символів, 1422 слів	97,4

Загальний висновок кафедри «Економіки природокористування»: допустити до захисту кваліфікаційної роботи

Яценко К. М.



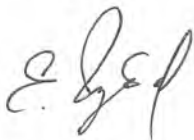
Доцент

Дем'яненко С. Г.



Зав.кафедри

Губанова О.Р.



Висновок керівника бакалаврської кваліфікаційної роботи
студентки 4 року навчання спеціальності 242 - Туризм
Яценко Катерини Михайлівни
на тему: Розвиток туризму в Українському Придунав'ї

Студентка Яценко К.М. поставила за мету визначення основних напрямків розвитку туризму в Українському Придунав'ї, які сприятимуть покращенню соціально-економічного стану цього регіону відповідно до якої вирішила завдання щодо дослідження стану природно-ресурсного потенціалу Придунайського регіону та можливостей розвитку сталого туризму.

Теоретичною основою дослідження стали наукові розробки вітчизняних та закордонних вчених з питань розвитку сталого туризму, нормативно-законодавчі акти, данні статистичних збірників, аналітичні обзори, інформація з мережі Internet, матеріали наукових конференцій

Студентка показала вміння працювати з науковою літературою, статистичною звітністю та практичними матеріалами, здатність аналізувати проблемні питання та робити висновки за отриманими результатами. Виявила схильність до наукової роботи і творчий підхід при вирішенні поставлених завдань, показав добру теоретичну підготовку і самостійність у прийнятті рішень. При виконанні бакалаврської роботи строго дотримувалася змісту поставлених завдань та календарного плану.

Практична значущість досягнутих результатів полягає в розробці практичних рекомендації з розробки туру до Українського Придунав'я, що дозволить залучити туристів до регіону .

До переваг роботи слід віднести актуальність досліджуваної теми, аналіз туристичного потенціалу та атракцій регіону, та визначення потенціалу розвитку туризму в регіоні.

Поставлені автором завдання були успішно виконані. Робота студентки під час виконання бакалаврської роботи заслуговує оцінки «відмінно» (90 %). Бакалаврська кваліфікаційна робота відповідає завданню та вимогам, які пред'являються до оформлення та змісту і рекомендується до захисту, а її автор Яценко К.М. заслуговує на присвоєння кваліфікації бакалавр з туризму

Керівник бакалаврської
кваліфікаційної роботи



(підпис)

« 2 » 06

20 року

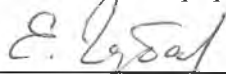
Висновок кафедри про бакалаврську кваліфікаційну роботу

Бакалаврська кваліфікаційна робота розглянута.

Студентка Яценко К.М. допускається до захисту даної
(прізвище та ініціали)

бакалаврської кваліфікаційної роботи в Екзаменаційній комісії № 15

Завідувач кафедри економіки природокористування



(підпис)

« » 20 року

Губанова О.Р.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
1. Передумови розвитку туристичної діяльності в Українському Придунав'ї.....	9
1.1. Інтегральний потенціал Українського Придунав'я.....	9
1.2. Туристичний потенціал Усть-Дунайського регіону Одеської області.....	13
1.3. Можливості формування екокластерів на регіональному рівні (Українське Придунав'я).....	19
2. Місце, роль та перспективи Українського Придунав'я у розвитку туризму в Одеській області.....	37
2.1. Сучасний стан туристичної галузі в Українському Придунав'ї.....	37
2.2. Атракції Усть-Дунайського регіону.....	41
2.3. Оцінка перспектив розвитку туризму в Українському Придунав'ї.....	50
3. Розробка туру до Українського Придунав'я	52
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	65

ВСТУП

Регіон Українського Придунав'я має виключно важливе геополітичне і геоекономічне значення для України, що обумовлено його транспортно-географічним положенням; багатим і різноманітним природно-ресурсним, а також транзитним і соціально-економічним потенціалами; зростаючою активністю регіону в системах міжнародного співробітництва та інтеграцією в європейські міжрегіональні організації, такі як єврорегіон «Нижній Дунай», Робоча Співпраця Придунайських країн (РСВС), Асамблея Європейських Регіонів (АЄР) та інші.

Незважаючи на об'єктивно сприятливі умови для сталого соціально-економічного розвитку і забезпечення екологічної безпеки цього розвитку, досліджуваний регіон доцільно віднести до категорії депресивних територій.

Визначальними пріоритетами соціально-економічного розвитку Українського Придунав'я, відповідно до стратегічного курсу держави, є розробка і реалізація регіональної політики, спрямованої на виконання завдань сталого розвитку, в т.ч. транспортно-економічної системи; формування інноваційної моделі економічного зростання; забезпечення ресурсно-екологічної безпеки в якості однією з основних складових національної економічної безпеки; реалізація антикризового управління.

Метою роботи є визначення основних напрямків розвитку туризму в Українському Придунав'ї, які сприятимуть покращенню соціально-економічного стану цього регіону.

Методи дослідження: метод системного підходу, методи узагальнення матеріалу, порівняння, спостереження, статистичного аналізу.

Об'єктом дослідження є туристичний потенціал Придунайського регіону України..

Предмет дослідження – розвиток туристичної діяльності у Придунав'ї.

Матеріали дослідження. У роботі використовувалася інформаційна база щодо розвитку туристичного ринку в Україні, сталого туризму. Інформаційну базу дослідження склали праці вітчизняних і зарубіжних вчених, фахівців з проблем та перспектив розвитку туристичного ринку, чинне законодавство, дані державної служби статистики України, результати власних досліджень.

Результати роботи були апробовані на конференції на конференції Молодих вчених ОДЕКУ 27 травня 2020 року: доклад на тему «Розвиток туризму в Українському Придунав'ї»».

1. ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ ПРИДУНАВ'І

1.1. Інтегральний потенціал Українського Придунав'я

Визначальними пріоритетами соціально-економічного розвитку Українського Придунав'я, відповідно до стратегічного курсу держави, є розробка і реалізація регіональної політики, спрямованої на виконання завдань сталого розвитку, в т.ч. транспортно-економічної системи; формування інноваційної моделі економічного зростання; забезпечення ресурсно-екологічної безпеки в якості однією з основних складових національної економічної безпеки; реалізація антикризового управління.

Багатий і різноманітний ресурсний (перш за все – природний) потенціал Придунав'я має сприяти позитивному розвитку Одеського регіону і України в цілому.[22]

Дунай - найбільша річка Європи, і її міжнародне значення величезне. У межах його басейну (площею понад 810 тис. км²) проживає близько 80 млн. чоловік з 14 країн, які користуються водними ресурсами і транспортними можливостями річкової системи, а також природними цінностями заплавних екосистем.

Завдяки своїм природним характеристикам дельта Дунаю є територією не тільки європейського, а й загальносвітового значення і входить в число 200 найбільш цінних природних регіонів Землі. Тільки в Українській частині Придунав'я проживає близько 420 тисяч чоловік, які в процесі господарського освоєння території помітно змінили вигляд дельти.

Сучасний підхід до екології та економіки, поряд з використанням нових технологій, дозволяє домогтися як збереження і відновлення природних ресурсів, так і поліпшення добробуту людей, що проживають в регіоні. Дельта Дунаю -

інтенсивно зростаюча. Тут зосереджені найбагатші екосистеми Європи, в яких мешкає понад 4 тисяч різних видів тварин і рослин. Дельта славиться одними з найбільших в Європі запасами очерету (близько 280 тис. га), а також високою рибопродуктивністю. Це важлива ділянка Афро-Євразійського міграційного шляху у мільйонів птахів. Він лежить на перетині наземних, річкових і морських екологічних коридорів північно-західного Причорномор'я, забезпечуючи збереження біологічного різноманіття в планетарному масштабі.[6]

У 60-і рр. був порушений баланс між функціонуванням природних комплексів дельти. Ці зміни були викликані будівництвом протипаводкових дамб уздовж річки, а також гребель, каналів і шлюзів на озерах, лиманах. Основною метою даного будівництва було: залучення до сільськогосподарського обороту додаткових земель в заплаві; накопичення води для потреб рибного господарства і зрошення. Висока техногенна активність людини в перетворенні дельти спричинила за собою цілий ряд кризових еколого-економічних ситуацій в Українському Придунав'ї. До цих явищ слід віднести: скорочення природної популяції риб; прогресуюче засолення питної води і води для потреб сільського господарства; берегоруйнування; погіршення якості ґрунтів, засолення ґрунтів; потрапляння річкової води в Чорне море без фільтрації, забруднення шельфу Чорного моря; необхідність будівництва каналів і шлюзів для поліпшення якості води; зростаючі обсяги інвестицій в рибальство і риборозведення; погіршення якості дамб, збільшення капіталовкладень в ремонт дамб і шлюзів; зменшення біорізноманіття і продуктивності дельти.

При збереженні існуючого рівня техногенного впливу, економічні витрати можуть значно зростати. Тому, використовуючи сучасний досвід інших країн, необхідне відновлення природних процесів і природної системи Українського Придунав'я в інтересах раціонального вирішення багатьох існуючих проблем. Основною метою при цьому є реанімація всієї екосистеми, для того, щоб використання її природних багатств знову стало можливим без шкоди самій

регіональній системі. Досягненню цієї мети сприятиме співпраця і здорова конкуренція всіх учасників природокористування в регіоні.

Основними моментами майбутнього бачення Українського Придунав'я, є: роздамбування окремих, найбільш важливих і підготовлених ділянок внутрішньої дельти; узгодження процесу роздамбування з необхідними міжнародними угодами щодо захисту дельти від техногенних катастроф; відпрацювання методів відновлення на модельних територіях; відновлення паводкового режиму, «дихання» річки і дунайських озер; розширення площ природних пасовищ, луків, земель під екстенсивне городництво і садівництво, нерестовищ; переклад сільського господарства на заплавах територіях із застосуванням інтенсивних методів ведення господарства на методи і технології, які дозволяють використовувати природні ресурси в рамках можливостей екосистеми (стійкі методи); перерозподіл інвестицій в будівництво нової транспортної і туристичної інфраструктури в дельті, натомість безнадійних вкладів в ремонт старих дамб.

Багато видів економічної діяльності будуть вестися із застосуванням сучасних технологій: рибальство, садівництво та овочівництво, заготівля очерету та інших природних матеріалів, зоопромисел і полювання. До цього додадуться нові можливості, наприклад, екологічний і науковий туризм, попит на який постійно зростає. А оскільки дельта Дунаю - це не тільки одна з найбільших річкових дельт Європи, а й унікальна природна система, то, без сумніву, туристи будуть зацікавлені в її відвідуванні. Буде проводитися екологічно чиста сільськогосподарська, рибна і лісогосподарська продукція. Найголовніше - буде забезпечений довготривалий і надійний захист від повеней, покращиться якість води в озерах, необхідність в якій буде відчуватися економічне зростання; відновляться природні процеси вертикального зростання внутрішньої дельти. Відновлення річкових процесів в заплаві сприятиме реанімації якості води в озерах. Це знову зробить воду придатною для пиття десяткам тисяч людей, що

живуть на берегах озер, для зрошення, рибного господарства, що, в свою чергу, активізує інфраструктуру для туризму, в т.ч. наукового і екологізованого.

Одним з головних видів економічної діяльності в Українському Придунав'ї є судноплавство. Місцезнаходження всіх супутніх конструкцій, таких як гавані, канали, шлюзи, а також відповідної індустрії необхідно точно розрахувати з урахуванням екологічних і економічних факторів. Крім того, необхідно визначити, яким чином вирішити проблему проходу суден з річки в море, не порушуючи природні системи.[3]

Розвитку екотуризму сприяє успішний початок. Поки досягнення підприємців скромні: це невеликий готельний бізнес. Можна додати сюди кемпінг, здачу в оренду човнів і організацію екскурсій. Для розкриття нових можливостей діяльності в цьому напрямку необхідно детальне вивчення місцевої інфраструктури та вітчизняного та зарубіжного досвіду, рекреаційно-туристичної індустрії з максимальним застосуванням позитивних варіантів трансферної діяльності.

В даний час вивчається експортний ринок очерету в пошуках сировини високої якості, так як вимоги до очерету як до будівельного матеріалу, дуже високі. Очерет з української дельти Дунаю вже зараз користується попитом у ряді країн Західної Європи. Покинуті рисові поля необхідно повернути заплаві для альтернативного використання (рибальство і т.д.). Інтенсивне вирощування зернових в одних ділянках заплави необхідно припинити, а в інших - замінити на альтернативні стійкі форми рослинництва. У деяких частинах дельти буде активно розвиватися садівництво та городництво.

Відновлення природних процесів значно збільшить вилови риби. Однак, щоб забезпечити справедливий розподіл прибутку від цих виловів, необхідно розробити заходи боротьби з надмірним виловом і браконьєрством. Це включає в себе регулювання законодавства, впровадження ліцензійної форми промислу. Збір лікарських рослин, меду, жаб для вживання в їжу, в т.ч. в експортному

варіанти, ондатри для одержання хутряних шкур можуть стати прибутковими видами діяльності. Однак вони повинні здійснюватися в межах, що не завдають шкоди екосистемі. При цьому площа угідь для полювання на водоплавних птахів різко зростає, збільшиться продуктивність угідь. Крім того необхідно репродукувати місцеві види великих травоїдних і здійснювати надалі їх регуляцію в межах екосистеми, що збагатить місцеві охотничі організації і збільшить аттрактивність регіону для вітчизняних і зарубіжних туристів.

Регуляція диких тварин в межах ємності екосистеми повинна вестися такими способами, щоб тварини не почали ототожнювати людей з небезпекою і, відповідно, уникаючи, що зашкодить екотуризму. Проекти на модельних територіях служать першим кроком до реалізації бачення на практиці. Вони повинні продемонструвати на конкретних прикладах, як основні його ідеї можуть бути втілені на практиці, а також користь і вигоду від його реалізації для місцевого населення, економіки і навколишнього середовища.

1.2. Туристичний потенціал Усть-Дунайського регіону Одеської області

Згідно із статистичними даними, Одеська область – приморський і прикордонний регіон України, розташований на крайньому південному заході країни. Загальна площа території області складає 33,3 тис. км² (5,5% території України) із населенням 2,6 млн. чоловік. Вона межує на півдні з Румунією, на заході – з Молдовою, на півночі з Вінницькою і Кіровоградською, на сході – з Миколаївською областями України.

На півдні Одеська область своєю окраїною виходить до Чорного моря. Довжина морських і лиманних прибережних зон (від гирла ріки Дунай до Тилигульського лиману) досягає 300 км.

Область відноситься до зони інтенсивного степового хліборобства. Прибережною частиною вона потрапляє до рекреаційної зони Північно-

Західного Причорномор'я, розміщена близько від великих промислових регіонів. Північна частина області розташована в лісостеповій, а південна – в степовій зоні.

Разом з дуже вигідним транспортно-географічним розташуванням, Одещина має сприятливі умови, що в цілому формують високий природно-ресурсний потенціал регіону. Головне природне багатство області – її земельні ресурси, що представлені переважно чорноземними ґрунтами з високою природною родючістю. У поєднанні з теплим степовим кліматом вони формують високий сільськогосподарський потенціал регіону. В області понад 2,2 млн. га сільськогосподарських угідь. На сьогоднішній день сільськогосподарська діяльність розглядається як основна економічна діяльність Одеської області, але метою цього дослідження є обґрунтування того, що різноманітність компонентної структури природного потенціалу території надає можливість розвивати різні функції територій та використовувати їх поліфункціональність для розвитку різних видів економічної діяльності, зокрема туристичної.[20]

У пониззі р. Дунай, р. Дністер і лиманів, на морських узбережжях і в шельфовій зоні розташовані високоцінні й унікальні природні комплекси, водно-болотні угіддя, екосистеми, що формують високий біосферний потенціал регіону, який має національне, міжнародне та глобальне значення.

Високий рекреаційний потенціал області створюють теплий морський клімат, лікувальні грязі, мінеральні води, морські пляжі. Різноманітність природно-рекреаційного потенціалу області є основою для розвитку різних видів туристичної діяльності, що обумовлює поліфункціональність цих територій в аспекті розвитку туризму.

Одеська область відрізняється багатством видового різноманіття диких тварин, що обумовлено різноманітністю кліматичних, геоморфологічних та екологічних умов. Використання мисливських тварин здійснюється користувачами мисливських угідь, кількість яких в області становить 51, а закріплена площа угідь – 2,5 млн. га. За даними обліку чисельності мисливських

видів тварин їх кількість в останні кілька років залишається стабільною. Завдяки багатству водних об'єктів область займає друге місце в Україні за обсягами вилову риби та морепродуктів і є найперспективнішим та найважливішим рибогосподарським регіоном держави. Основу промислу прісноводних видів риб складає карась, лящ, товстолобик, піленгас і окунь. Разом з тим, незважаючи на значну кількість рибодобувних підприємств, в області спостерігається тенденція зниження вилову риби у внутрішніх водоймах. Для відновлення промислової іхтіофауни водоймищ потрібен розвиток аквакультури.

З метою охорони, збереження та відтворення рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин відповідним рішенням обласної ради від 18.02.2011 № 90-УІ затверджено Перелік видів тварин і рослин, які підлягають особливій охороні на території Одеської області та Положення про нього.

Природно-заповідний фонд Одеської області станом на 01.01.2016 має в своєму складі 123 об'єкта, з них 16 об'єктів загальнодержавного значення, та 107 об'єктів - місцевого значення. Загальна площа об'єктів природно – заповідного фонду становить 159974,19 га. З урахуванням того, що 12 об'єктів загальною площею 9133,25 га знаходяться у складі природно-заповідних територій, фактично займана ПЗФ площа в області становить – 150840,94 га. Відношення площі ПЗФ до площі Одеської області («показник заповідності») становить 4,5 %. [11]

Одеська область є частиною морського фасаду України. Вона розташована на перетинанні найважливіших міжнародних водних шляхів: Дунайський водний шлях після завершення будівництва в 1992 році каналу Дунай-майн-Рейн є найкоротшим виходом із країн Європи в Чорне море, далі - у Закавказзя, Середню Азію, на Близький Схід; ріка Дністер зв'язує регіон з Молдовою, а Дніпро - з Центральною Україною і Біларуссю, а після завершення реконструкції Дніпровсько-Бугзького і Дніпровско-Неманського каналів - з Польщею і країнами Балтії. Волго-Донська система зв'язує Азово-Чорноморський басейн із

Росією (аж до Санкт-Петербурга і Мурманська), Казахстаном, Туркменістаном, Азербайджаном, Іраном, забезпечуючи виходи до Каспійського, Балтійського і Білого морів.

Оснoву для всебічного розвитку культурно-пізнавального, наукового, етнічного, релігійного та інших нетрадиційних для України видів РТ діяльності складають численні пам'ятники археології, історії та культури в Придунайському регіоні, в т.ч. залишки стародавніх поселень, руїни фортець часів російсько-турецьких воєн і інші об'єкти, що володіють певним ступенем аттрактивності. Істотний інтерес для рекреантів представляє багатий етнографічний потенціал межиріччя Дунай - Дністер, який базується на складному переплетенні на цій території багатьох національностей з їх самобутньою культурою.

Позитивним моментом є той факт, що, незважаючи на загальну тенденцію спрямованості туристичних фірм і агентств, що функціонують на території регіону, на виїзний туризм, ряд організацій будують свою діяльність на основі використання місцевого туристичного потенціалу з метою залучення іноземних та вітчизняних рекреантів в Придунав'ї.

Сприятливі перспективи розвитку туристичної діяльності в Українському Придунав'ї пов'язані з досить розвиненою інституційною основою функціонування туристичного господарства в цілому в Одеській області, і, зокрема, в даному регіоні. Це визначається наступним: наявність великої кількості різних установ санаторно-курортного оздоровлення, відпочинку і туризму (понад 700); безпосередньо індустрія туризму включає в себе близько 200 туристичних організацій, в т.ч. широко відомих в Україні та за кордоном фірм «Примекспрес», «Юджинія тревел», «Лондонська-Красная», «Транскруїз», «Флайвоаяж», «Одесатурист» та інших, в т.ч. туристичні підприємства області беруть участь в організації та проведенні Дня туризму України, Міжнародного Дня Дунаю, регулярно надають свій РТ продукт на вітчизняних і міжнародних виставках і ярмарках, в т.ч. і за кордоном. Україна з жовтня 1997 року є членом

Міжнародної туристичної організації; Одеська область є членом Асамблеї Європейських регіонів. В грудні 1997 року затверджено Програму розвитку туризму в Одеській області, яка щорічно коригується. Українське Придунав'я входить до складу єврорегіону «Нижній Дунай».[12]

Ще однією передумовою для формування і успішного розвитку в регіоні відповідних видів екотуризму в рамках РТ кластера, є наявність сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств, що в свою чергу, сприятиме зростанню зайнятості сільського населення Придунав'я.

Оцінюючи сучасну ситуацію в розвитку екологічного туризму в дельті Дунаю, справедливо очікувати, що тенденція поступового збільшення туристичних потоків в регіон буде зберігатися, і в найближчі роки кількість туристів цілком може подвоїтися, досягнувши 40-50 тис. осіб на рік. В даний час в числі гостей м. Вилкове і ДБЗ помітне місце починають займати іноземні туристи.

Так, тільки інформаційно-туристичний центр ДБЗ в 2002-2008 рр. відвідали представники 46 країн світу.

Дунайський біосферний заповідник (ДБЗ) з адміністрацією в м. Вилкове може стати ядром розвитку рекреаційно-туристичної діяльності в регіоні. Основними завданнями ДБЗ є:

- проведення фундаментальних і прикладних досліджень у сфері охорони навколишнього середовища та заповідної справи,
- координація туристичної діяльності в усіх її проявах в рамках кластера;
- впровадження заходів, спрямованих на збереження природних комплексів, що входять до його складу,
- стримування процесів їх антропогенної трансформації,

- забезпечення встановленого заповідного режиму, в т.ч. при проведенні заходів, пов'язаних з функціонуванням екотуризму, а також вдосконалення заповідного режиму на основі наукових даних;
- розробка та впровадження стратегії і тактики охорони природних ресурсів з урахуванням існуючих традицій і на основі відповідних угод з природокористувачами, в т.ч., що займаються РТ діяльністю;
- здійснення природоохоронної пропаганди з метою залучення уваги громадськості до проблем заповідника та охорони навколишнього середовища в регіоні;
- поширення екологічних знань, в т.ч. серед туристів;
- участь в підготовці кваліфікованих кадрів природоохоронного і екотуристичного профілю, спільно з туристичними організаціями та відповідними службами (охорони, егерської, інструкторів та ін.) і науковими організаціями, зокрема, науково-дослідним об'єднанням "Нижній Дунай" ;
- вдосконалення існуючих та розробка нових туристичних маршрутів різних категорій складності;
- участь у міжнародному співробітництві в сфері охорони використання, в т.ч. з метою розвитку екотуризму, територій і об'єктів природно-заповідного фонду басейну Нижнього Дунаю і Північно-Західного Причорномор'я на основі багатосторонніх і двосторонніх міжнародних угод і конвенцій;
- вдосконалення і розвиток РТ інфраструктури в регіоні.[11]

До основних завдань формування і розвитку туристичної діяльності в регіоні можна віднести наступні:

- розширення мережі та потужності матеріально-технічної бази;

- підвищення комфорту, розширення асортименту РТ послуг, в т.ч., шляхом розробки нових туристичних маршрутів, у тому числі прикордонні, а також зростання аттрактивності і якості обслуговування клієнтів кластера;

- забезпечення припливу вітчизняних і зарубіжних клієнтів в Українське Придунав'я з різних регіонів України та світу;

- вирішення екологічних проблем, в т.ч. не тільки охорони РТ зон від негативного впливу антропогенного чинника, а й захисту навколишнього середовища, перш за все зон із заповідним режимом, від несприятливого впливу РТ діяльності;

- пошук інвесторів і нових партнерів, в т.ч. зарубіжних, для здійснення необхідних інвестицій на формування і розвиток екотуристичного кластера в Українському Придунав'ї;

- проведення широкомасштабних маркетингових заходів з метою творення та розвитку в даному регіоні в рамках екотуристичного кластера підприємств сільського, в т.ч. фермерського та інших видів екотуризму.

1.3. Можливості формування екокластерів на регіональному рівні (Українське Придунав'я).

Екологічний або «зелений» туризм можна визначити як напрям рекреаційно-туристичної (РТ) діяльності, при якій поєднується безпосереднє спілкування з природою під час подорожей (пізнавально-натуралістичні наміри) з прогулярково-естетичними, еколого-освітніми, спортивно-оздоровчими, промисловими та іншими інтересами. Такий вид РТ діяльності є найбільш ефективним в соціально-екологічному та економіко-екологічному аспектах, оскільки надає стимулюючу дію на процеси реабілітації та збереження

природних ресурсів і екологічних систем, сприяє підвищенню соціальних показників розвитку територій туризму.

Розглядаючи можливості створення РТ кластера в Українському Придунав'ї і з огляду на специфічні умови цього регіону, перш за все, наявність міжнародного Дунайського біосферного заповідника та системи водно-болотних угідь, можна зробити висновок, що тут найбільш доцільним є розвиток екотуризму.

Важливо відзначити, що в оцінці перспектив значущості екотуризму для Придунайського євро регіону збігаються погляди як українських, так і румунських вчених і фахівців, в т.ч. представників адміністрацій українсько-румунського резервату.

З метою розширення можливостей доцільно подальше проведення українсько-румунських переговорів щодо комплексу питань, пов'язаних із подоланням існуючих прикордонних перешкод для перетворення територій міждержавного резервату в єдиний туристичний простір. При позитивному вирішенні цієї проблеми в рамках одного туру туристи могли б мати можливість знайомитися одночасно як з українською, так і з румунською частиною дельти Дунаю.[24]

РТ діяльність повинна задіяти в дельту Дунаю, як відносно незмінену природну територію Європи, витіснивши або, скоротивши тут промислове виробництво і інтенсивність розвитку сільського господарства. Розвинений, але обов'язково регульований туризм в рамках кластера в даному регіоні має стати чинником, що сприяє підвищенню життєвого рівня місцевого населення, ліквідації безробіття, появи життєвої альтернативи у місцевої молоді і в кінцевому рахунку, ослаблення антропогенного тиску на екосистему дельти Дунаю.

Слід зауважити, що до теперішнього часу заповідник безпосередньо фінансується з державного бюджету, не отримуючи нічого в свою касу від

туристичного бізнесу, за винятком символічної плати за вилов риби. При достатньому фінансуванні заповідника державою, таку ситуацію в цілому можна було б вважати задовільною, якщо б це фінансування не було явно недостатнім. У той же час існуюче законодавство України дозволяє розширити сферу діяльності, в т.ч. РТ в регіоні в цілому і на території заповідника зокрема .

В українській частині дельти Дунаю в 1981 році був створений природний заповідник «Дунайські плавні» як природоохоронна та науково-дослідна установа Академії наук Української ССР (з 1973 по 1981 рік тут функціонувала філія Чорноморського природного заповідника). За 20 років заповідник зазнав ряд організаційних перетворень, а 10 серпня 1998 року Указом Президента України він був перетворений в Дунайський біосферний заповідник (ДБЗ) загальною площею 46 402,9 га з протоками і внутрішніми водоймами, а також двокілометровою смугою в акваторії Чорного моря. Причому 22662 га були передані заповіднику в постійне користування (територія колишнього природного заповідника «Дунайські плавні» і Стенцівсько-Жебріянські плавні), а 23740,9 га включені до його складу без вилучення у землекористувачів. Рішенням ЮНЕСКО від 2 лютого 1999 р. ДБЗ включено до світової мережі біосферних заповідників у складі білатерально українсько-румунського біосферного резервату «Дельта Дунаю», площа якого становить 62676,45 га.[1]

Створення біосферних заповідників дунайської дельти логічно і історично виправдано, оскільки ця категорія природно-заповідного фонду дає можливість вибрати найбільш оптимальне рішення екологічних проблем з урахуванням інтересів місцевого населення, особливо при створенні тут спеціального кластера на стику природоохоронної та РТ діяльності. Через характерне для біосферних заповідників зонування і встановлення диференційованого режиму охорони в різних зонах забезпечується можливість природного розвитку природних процесів, охорона заповідної території і раціональне використання природно-ресурсного потенціалу.

Якщо порівнювати природоохоронні законодавства України та сусідньої Румунії, потрібно відзначити, що румунське законодавство і, зокрема, Закон про біосферний резерват 1993 року, чітко регламентує питання природокористування на території заповідника. Всі юридичні та фізичні особи щорічно зобов'язані звертатися до адміністрації резервату та отримувати письмові дозволи на використання того чи іншого виду ресурсів - риби, очерету, жаб, на використання території для РТ діяльності, полювання, рибальства і т.д. У цьому дозволі зазначаються обсяги виділеного ресурсу, території, де він буде вилучатися, умови видобутку, санкції за порушення. Силами служби охорони - інспекторів і радників, здійснюється контроль над тим, як природокористувач здійснює свою діяльність.[14]

Розвиток екотуризму поряд з використанням ресурсів очерету, ліцензійною риболовлею і полюванням, розглядається як важливе джерело самофінансування заповідника, (згодом, кластера). РТ бізнес, як новий вигляд господарської діяльності, повинен стати альтернативою традиційним сферам виробництва, перш за все тим, які негативно впливають на навколишнє природне середовище.

У національному екологічному законодавстві України, в тому числі, в Законах «Про охорону навколишнього природного середовища» і «Про природно-заповідний фонд України», також визначена структура території та особливості управління заповідниками, зокрема, для біосферних заповідників устанавлюється диференційований режим охорони, відтворення та використання природних комплексів згідно з функціональним зонуванням.

Таким чином, природоохоронний статус зон, де допускається господарська діяльність, описаний схематично. Умовно і поверхнево визначені повноваження адміністрації в цих зонах. У законі відсутня нормативна вимога погоджувати ресурсокористування в заповіднику, за винятком рибних ресурсів.

Заповідна зона ДБЗ включає території, призначені для збереження і відновлення найбільш цінних природних та мінімально змінених

антропогенними факторами природних комплексів, генофонду рослинного і тваринного світу.

Її режим визначається відповідно до вимог, встановлених для природних заповідників, тобто на її території (акваторії) заборонена будь-яка господарська та інша діяльність, яка порушує природний розвиток процесів та явищ, або створює загрозу негативного впливу на її природні комплекси та об'єкти. Заповідна зона - територія колишнього природного заповідника «Дунайські плавні» і східна частина о. Стамбульський (загальна площа - 14904 га). У зоні регульованого заповідного режиму (територія Стенцівсько-Жебріянівській плавнів площею 7234,56 га) дозволяється обмежений випас худоби, спортивне рибальство, видобуток ондатри, зеленої жаби, заготівля очерету, організація еколого-освітнього туризму. У цій зоні забороняється: візит човнами за попереджувальні знаки на протоках, які встановлені за 500 м від колоній птахів; відвідування плавнів в гніздовий період (березень-червень). Буферна зона включає території, виділені з метою недопущення (попередження) негативного впливу на заповідну зону господарської діяльності на прилеглих територіях. У цій зоні забороняється зміна типу і характеру природних ландшафтів, не допускається будівництво промислових та інших об'єктів, розвиток господарської діяльності, яка може призвести до негативного впливу на заповідну зону. Буферна зона включає смугу Чорного моря і Жебріянівської бухти, південну частину о. Єрмаков, плавні між Жебріянівської грядою і морським краєм дельти, частина о. Стамбульський і займає 19392 га.

Зона антропогенних ландшафтів включає території традиційного землекористування, лісо- і водокористування, місць поселення, рекреації та інших видів господарської діяльності. Це північна частина о. Єрмаков, Жебріянівська гряда, городні ділянки і пасовища навколо м. Вилкове, прибережна захисна смуга проток р. Дунай (Новостамбульське, Очаківське гирло, прилегла

частина акваторії Чорного моря, верхів'я озера Сасик і частина Джантшейського лиману (8145,9 га).

Таким чином, природоохоронний статус зон, де допускається господарська діяльність, описаний схематично. Умовно і поверхнево визначені повноваження адміністрації в цих зонах. У законі відсутня нормативна вимога погоджувати ресурсокористування в заповіднику, за винятком рибних ресурсів. В даний час для отримання необхідних лімітів використання ресурсів на території (зокрема, очерету) адміністрація ДБЗ силами наукових співробітників готує необхідне наукове обґрунтування обсягів і умов вилучення ресурсу.

Активна участь адміністрації ДБЗ у вирішенні питань використання природних ресурсів є основною вимогою міжнародної Севільської стратегії діяльності біосферних заповідників світу і лежить в основі встановлення і зміцнення співпраці адміністрації з місцевими громадами.[11]

Ядром екотуристичного кластера на регіональному рівні в Українському Придунав'ї повинен стати саме Дунайський біосферний заповідник в особі його адміністрації.

Досить потужний і різноманітний інтегральний потенціал Українського Придунав'я, як база економіко-екологічної безпеки та сталого соціально-економічного і політичного розвитку України, а також проведення трансферної політики, включає в себе наступні основні структурні елементи, які є основними передумовами створення такого кластера:

1. Вигідне економіко-географічне і геополітичне становище регіону, яке обумовлено його знаходженням на перетині багатьох транспортних і транзитних шляхів, що з'єднують Європу з Азією, Індійським субконтинентом, далекосхідними країнами «економічного дива», Австралією, Новою Зеландією та ін.

2. Найбагатший природно-ресурсний потенціал, який включає водні, біологічні, рекреаційно-туристичні, мінеральні, паливно-енергетичні (нафта і газ

на шельфі в районі о. Зміїний), торф і буре вугілля, а також особливо важливі ресурси господарського і природоохоронного значення - водно-болотні угіддя, природно-заповідні зони, які є базою біостворення і збереження біорізноманіття навколишнього природного середовища.

3. Потужний транзитний потенціал, що формується Європейською артерією: Дунаєм, чорноморськими комунікаціями, функціонуванням VII (Дунайського) міжнародного транспортного коридору, наявністю великих українських морських портів (Рені, Ізмаїл, Усть-Дунайськ), портопунктів (Кілія, Вилкове та ін.) , автомобільних, залізничних і авіаційних комунікацій.

4. Потенціал виробничих галузей, які містять досить потужний агропромисловий комплекс, рибне господарство, судноремонт і суднобудування.

5. Потенціал невиробничої сфери, відтворювальні можливості якого розвиваються за напрямками розширення РТ господарства, природоохоронного комплексу (заповідна справа), підготовки кадрів для потреб регіонального розвитку.

6. Потенціал міжнародного співробітництва, який зумовлює розширення зовнішньоекономічних зв'язків регіону, входження його в світову економічну систему, формування міжнародної системи ресурсно-екологічної безпеки (в т.ч., на основі заповідання територій і акваторій) як бази збереження відтворювальних функцій середовища для забезпечення сталого соціально -економіко-екологічного розвитку регіону.[13]

Можливості ефективного освоєння розглянутого інтегрального потенціалу Українського Придунав'я (рис. 1.1) в даний час пов'язані з формуванням власного українського «вікна» з Дунаю в Чорне море. Безумовна актуальність вирішення зазначеної проблеми полягає в системі гео економічних і стратегічних інтересів України.

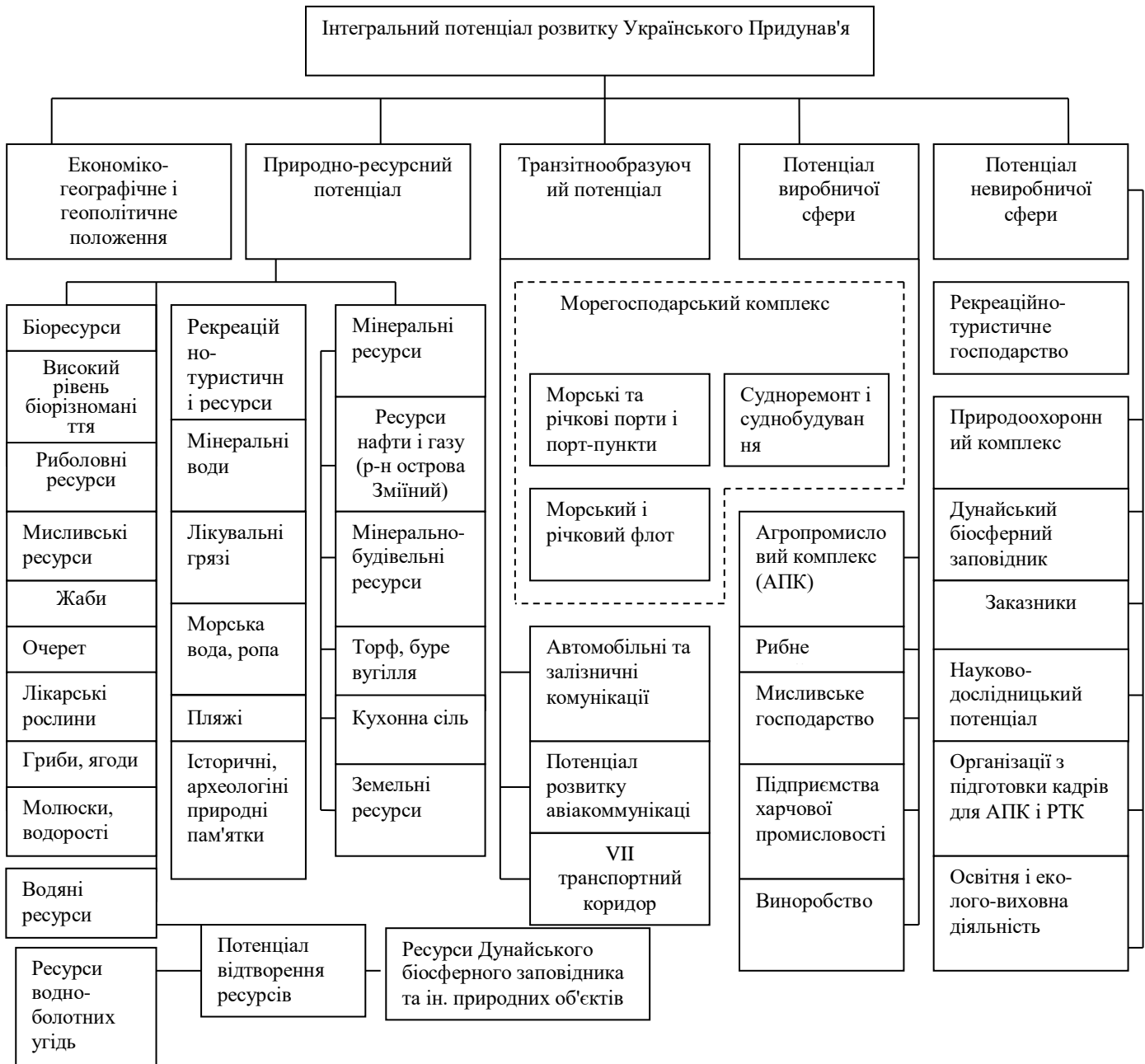


Рис. 1.1 Структурна схема ресурсного потенціалу розвитку Українського Придунав'я з точки зору формування регіонального екотуристичного кластеру

Лікувальні грязі і ропа лиманів, а також морські мулові грязі (пелоїди); великі піщані пляжі і прилеглі тепловодні акваторії моря, численні озера, лимани і пониззя Дунаю; тривалий період теплого купального сезону; відносно короткий

період адаптації для рекреантів країн Західної Європи, Росії та інших регіонів світу (він становить лише 2-4 дні, а в Криму чи Сочі цей період триває 7-10 днів); промислові (мисливські і рибні ресурси, жаби, лікарські рослини, ягоди, фрукти, гриби, продукція бджільництва і виноградарства); досить атрактивні туристичні (природні, історичні, археологічні, культурні об'єкти) ресурси і, нарешті, природоохоронні ресурси, представлені Дунайським біосферним заповідником, мисливськими господарствами (Ренійське, Лоржанка, «Стебніцовські плавні», Сасик та ін.), державним заказником Староманзірським, водно-болотними угіддями.

Важливою передумовою для активізації процесу РТ кластеризації регіону є соціально-економічна і демографічна ситуація, яка в Придунав'ї, як і в цілому по приморських регіонах України, продовжує загострюватися. Це проявляється, зокрема, в зростанні безробіття, високий рівень смертності (14,7 чол. на 1000 жителів). До позитивних соціально-економічних передумов формування регіонального РТ кластера можна віднести наступні: багатючий потенціал сільськогосподарської продукції, придатної для споживання клієнтами РТ кластера; що складає мережу РТ установ, особливо на узбережжі моря, озер і лиманів; аналогічні умови в прилеглих регіонах Румунії та Молдови, що сприяють взаємодії їх РТ структур в рамках євро регіону «Нижній Дунай». З метою розширення можливостей доцільно подальше проведення українсько-румунських переговорів щодо комплексу питань, пов'язаних із подоланням існуючих прикордонних перешкод для перетворення територій міждержавного резервату в єдиний туристичний простір. При позитивному вирішенні цієї проблеми в рамках одного туру туристи могли б мати можливість знайомитися одночасно як з української, так і з румунської частиною дельти Дунаю.

Аналогічну діяльність слід проводити в напрямку українсько-молдовського співробітництва з питань розвитку екотуризму у єврорегіоні «Нижній Дунай».

Адміністрація ДБЗ виходить з того, що для розвитку екотуризму в Українському Придунав'ї, існує достатній потенціал.

Регіональна інфраструктура розвинена поки що недостатньо і значно відстає від інших регіонів півдня України по загальному рівню облаштування. Однак, в Програму комплексного розвитку Українського Придунав'я на 2004-2010 рр., Затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України від 31 березня 2004 № 428, термін виконання якої продовжено до 2011 рр. відповідно до Постанови Кабінету Міністрів від 25 червня 2008 року № 580, закладений цілий комплекс заходів, спрямованих на:

- розвитку морегосподарського та транспортного комплексів;
- задоволення потреб регіону в енергетичних ресурсах;
- водозабезпечення та водовідведення;
- рішення проблем екологічного і техногенного характеру (в т.ч. проведення робіт з комплексного дослідження Сасика, створення прибережних захисних смуг уздовж річок і навколо озер);
- створення науково-дослідного об'єднання «Нижній Дунай» на базі Дунайського біосферного заповідника;
- здійснення комплексного екологічного моніторингу наслідків впливу експлуатації глибоководного судноплавного ходу р. Дунай - Чорне море на Українське Придунав'я;
- проведення аналізу та підготовка висновків про можливі економічні та екологічні наслідки для України будівництва молдовського нафтотерміналу в районі села Джурджулешти;

- розробка і впровадження сучасних інформаційних технологій для проведення моніторингу стану природного середовища та наслідків надзвичайних ситуацій, оцінки стану водних і земельних ресурсів);

- розвиток рибного господарства і рибальства (зокрема, розробка програми розвитку рибного господарства і рибальства в Українському Придунав'ї);

- охорону об'єктів культурної спадщини (в т.ч. збереження історичної забудови центральної частини м Ізмаїл;

- проведення реставраційних робіт пам'яток культурної спадщини, зокрема, Свято-Преображенського собору та Свято-Миколаївської церкви в Болграді, церкви Свято-Різдва Богородиці в Вилкове;

- реставрація Ізмаїльського історичного музею ім. Суворова;

- музеєфікація території фортеці в Ізмаїлі);

- задоволення освітніх потреб населення;

- охорону здоров'я та медичне обслуговування населення;

- розвиток ринку праці;

- розвиток РТ сфери (в т.ч. проведення інвентаризації об'єктів РТ і оздоровчого призначення, культурної спадщини, природно-заповідного фонду, туристичної інфраструктури;

- визначення правового статусу та порядку використання прибережної смуги Кілійського і Татарбунарського районів як складових курортної території місцевого значення;

- реконструкція об'єктів туристичного призначення історичних частин міст Вилкове, Ізмаїла, Кілії, Болграда, Рені);

- транскордонне співробітництво (в т.ч. здійснення заходів в рамках функціонування єврорегіону «Нижній Дунай»).

Ще однією передумовою для формування і успішного розвитку в регіоні відповідних видів екотуризму в рамках РТ кластера, є наявність сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств, що в свою чергу,

сприятиме зростанню зайнятості сільського населення Придунав'я.[16]

Оснoву для всебічного розвитку культурно-пізнавального, наукового, етнічного, релігійного та інших нетрадиційних для України видів РТ діяльності складають численні пам'ятники археології, історії та культури в Придунайському регіоні, в т.ч. залишки стародавніх поселень, руїни фортець часів російсько-турецьких воєн і інші об'єкти, що володіють певним ступенем аттрактивності. Істотний інтерес для рекреантів представляє багатий етнографічний потенціал межиріччя Дунай - Дністер, який базується на складному переплетенні на цій території багатьох національностей з їх самобутньою культурою.

Позитивним моментом є той факт, що, незважаючи на загальну тенденцію спрямованості туристичних фірм і агентств, що функціонують на території регіону, на виїзний туризм, ряд організацій будують свою діяльність на основі використання місцевого РТ потенціалу з метою залучення іноземних та вітчизняних рекреантів в Придунав'ї.[15]

По вертикальному напрямку створюються технологічні зв'язки взаємопов'язаних з ядром (ДБЗ) підприємств і організацій, що займаються безпосередньо РТ і природоохоронною діяльністю в регіоні. В даний час екотуризм здійснюється на території ДБЗ п'ятьма фірмами за затвердженими Мінприроди України маршрутами. У 2007 р ліміт на відвідування території заповідника за маршрутом «0 км» склав 15 тис. чоловік. У 2008 р географія пересування екотуристів розширилася за рахунок двох нових маршрутів - «Кордон Євросоюзу» і «Лісове озеро» (рис. 1.2). У зв'язку з цим адміністрація ДБЗ передала у вказане міністерство матеріали на обґрунтування ліміту в розмірі 20 тис. чоловік (15 тис. - «0 км»; 4 тис. - «Лісове озеро», 1 тис. - «Кордон Євросоюзу»).

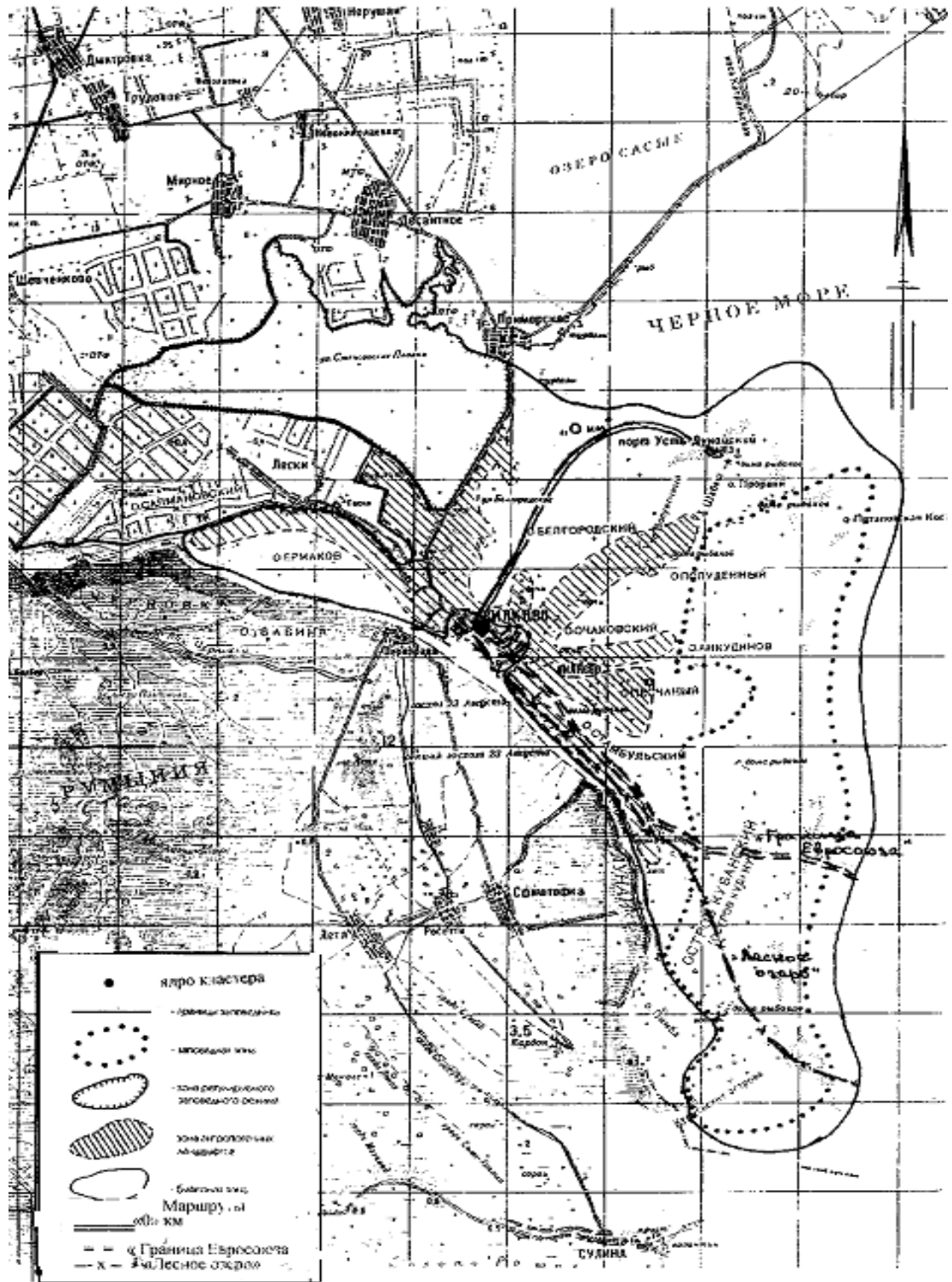


Рис. 1.2 Карта-схема Дунайського біосферного заповідника

Головний вертикальний технологічний ланцюжок складуть наступні основні ланки (рис. 1.3): п'ять турфірм, які функціонують на території ДБЗ в даний час; РТ організації, фірми і туроператори, які здійснюють свою діяльність в Українському Придунав'ї, зокрема, і в євро регіоні «Нижній Дунай» в цілому (включаючи закордонні, в т.ч. круїзні, фірми); адміністрація ДБЗ, науково-дослідне об'єднання «Нижній Дунай»; інформаційно-туристичний центр ДБЗ; РТ підприємства і об'єкти (санаторії і пансіонати з лікуванням, пансіонати, будинки та бази відпочинку, турготель, турбази, кемпінги, спортивно-оздоровчі табори, бальнео- і грязелікарні, курортні поліклініки тощо); організації природоохоронного призначення (спеціальна служба державної охорони заповідної території з повноваженнями щодо недопущення та припинення порушень природоохоронного законодавства, заповідні зони, заказники мисливського господарства та ін.

Науково-технічна рада функціонує, як колективний орган з розгляду основних питань наукової, природоохоронної, еколого-освітньої, кадрової роботи, організації раціонального природокористування та ін.

Зазначена рада сформована відповідно до вимог ст. 42 Закону України «Про природно-заповідний фонд України». Вона складається з провідних наукових співробітників та фахівців ДБЗ. Членами ради є представники органів влади та місцевого самоврядування, природокористувачів території заповідника і прилеглих просторів, науково-дослідних установ, органів Мінприроди України, засобів масової інформації. Служба державної охорони ДБЗ входить до складу служби державної охорони природно-заповідного фонду України. Її метою є забезпечення дотримання встановленого режиму і здійснення практичної охорони природних комплексів. Коло повноважень цієї служби включає наступні права: вимагати від громадян і посадових осіб пояснення у зв'язку з порушенням режиму території ДБЗ та інших територій і об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних зон в межах кластера; перевіряти у громадян і посадових осіб

посвідчення на право перебування, використання природних ресурсів та здійснення іншої, в т.ч. РТ діяльності в межах кластера; доставляти порушників встановленого режиму з метою з'ясування особи; складати протоколи, акти про порушення вимог законодавства, направляти їх відповідним органам для притягнення винних осіб до відповідальності;



Рис. 1.3. Схема формування екотуристичного кластера в Українському Придунав'ї

вилучати у порушників предмети і знаряддя незаконного використання природних ресурсів, транспортні засоби, відповідні документи; проводити особистий огляд осіб, речей, транспортних засобів та перевірку знарядь і продукції, отриманої в результаті природокористування; перебування, використання природних ресурсів та здійснення іншої, в т.ч. РТ діяльності в межах кластера; доставляти порушників встановленого режиму з метою з'ясування особи; складати протоколи, акти про порушення вимог законодавства, направляти їх відповідним органам для притягнення винних осіб до відповідальності; вилучати у порушників предмети і знаряддя незаконного використання природних ресурсів, транспортні засоби, відповідні документи; проводити особистий огляд осіб, речей, транспортних засобів та перевірку знарядь і продукції, отриманої в результаті природокористування; безперешкодно відвідувати підприємства, установи, організації, судна, човни та інші транспортні засоби в межах території заповідних зон кластера для перевірки дотримання законодавства про охорону навколишнього природного середовища та природно-заповідного фонду; вносити пропозиції до відповідних державних органів про припинення, зупинення або обмеження будь-якої діяльності, яка порушує вимоги законодавства про природно-заповідний фонд, давати обов'язкові для виконання приписи з метою усунення порушень, виявлених в межах екотуристичного кластера .

Головний горизонтальний ланцюжок екотуристичного кластера буде сформовано з підприємств, організацій і служб, які створюють побічні продукти і послуги. До них слід віднести підприємства транспорту і зв'язку, торгівлі і харчування, квартирне бюро, службу побуту, екскурсійне обслуговування, включаючи службу перекладачів, сферу розваг.

Додаткові горизонтальні ланцюжки регіонального кластера складуть підприємства і фірми, які підбираються за принципом використання загальних факторів виробництва, технологій, надання послуг і поставок. Зокрема, такими

можуть бути фермерські господарства, пункти прокату туристичного спорядження, водної техніки, човнові станції, яхтклуби, егерська служба, служба турінструкторов і провідників, служба бронювання квитків, пляжі, рятувальна служба та ін.

Другий етап формування екотуристичного кластера в Українському Придунав'ї полягає у визначенні організацій щодо забезпечення основних ланок фахівцями, технологіями, інформаційними ресурсами, капіталом і інфраструктурою; тобто складових блоків інфраструктурного забезпечення. Це навчальні заклади і курси підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для підприємств РТ і природоохоронного призначення; науково-дослідні установи відповідного профілю, засоби масової інформації, інвестиційні та маркетингові компанії і ін.

На третьому етапі кластеризації відбувається визначення законодавчих структур, що впливають на діяльність учасників екотуристичного кластера, формують нормативно-правову основу РТ і природоохоронної діяльності в рамках кластера, тобто формується блок нормативно-правового забезпечення.

Як необхідне, для формування і розвитку регіонального екотуристичного кластера в Українському Придунав'ї, з центром в м Вилкове, слід визначити реалізацію концепції стратегії розвитку РТ діяльності в регіоні. Ця концепція являє собою систему наукових, методологічних, методичних і суспільних поглядів на цілі, завдання і шляхи освоєння, відновлення, захисту та збереження на перспективу цінних природних та РТ ресурсів і екосистеми регіону в цілому, при забезпеченні соціально-екологічної реабілітації приморських територій, прибережних акваторій і населення, а також поліпшення соціально-економічної обстановки.

Запропонована цільова установка повинна служити базою для визначення довгострокових і короткострокових орієнтирів діяльності екотуристичного кластера.

До короткострокових орієнтирів слід віднести вирішення таких нагальних проблем, як забезпечення основного складу РТ установ, що входять до складу кластера якісною питною водою, тепло- та електропостачанням; оздоровлення екосистеми придунайських озер; якісне поліпшення системи транспорту і зв'язку та ін.[20]

До довгострокових орієнтирів доцільно віднести забезпечення в повному обсязі реалізації сформульованої вище цільової установки по здійсненню і розвитку наміченої стратегії РТ кластеризації Українського Придунав'я, в т.ч. рішення комплексу гострих екологічних проблем; проблем повної, або максимально можливої, зайнятості населення; розвиток належної інфраструктури екотуристичного кластера, зокрема, регіонального РТ комплексу, в цілому; реалізацію схеми раціонального природокористування і охорони навколишнього середовища регіону; плідне міжнародне співробітництво в сфері РТ і природоохоронної діяльності, перш за все, в рамках єврорегіону «Нижній Дунай».

2. МІСЦЕ, РОЛЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОГО ПРИДУНАВ'Я У РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1. Сучасний стан туристичної галузі в Українському Придунав'ї

Протягом 2018 р. Одеську область відвідали 6,2 млн. туристів. Найбільша кількість іноземних гостей приїжджала з Молдови, Ізраїлю, Румунії, Білорусі та Польщі. В Одеській області є прекрасні музеї, пам'ятники архітектури, природні ресурси – все це гості регіону повинні дізнатися і побачити на власні очі.

Для подолання негативних економічних показників - одного з найнижчих індексів валового внутрішнього продукту на душу населення в Європі - пріоритетом розвитку в нашій країні повинна стати рекреаційно-туристична сфера. Вона вимагає відносно невеликих інвестиційних витрат і створює робочі місця для осіб, які вивільняються в даний час зі сфери матеріального виробництва. Українське Придунав'я має кілька категорій рекреаційно-туристичних ресурсів, які можуть послужити завданню підйому регіонального добробуту в умовах загального занепаду колись провідних тут транспортних і промислових галузей.

У 2018 році було відкрито 19 нових туристичних маршрутів. Потрібно розширювати географію в тому числі і в гастрономічних турах, які користуються великим попитом. У 2019 планувалося мінімум 6,7 млн туристів, в тому числі з-за кордону. Таке збільшення турпотоку можливо. [17]

На сьогоднішній день існують три програми розвитку туристичних субрегіонів - Дунайського, Білгород-Дністровського та Нижньодністровського басейну. Вони включають можливості для інвестиційних та інфраструктурних проектів. До того ж, в 2019 році розроблена також дорожня карта розвитку курорту «Куяльник».

Розвиток туризму - один з пріоритетів Стратегічного плану дій колишнього голови Одеської ОДА, а нині міністр охорони здоров'я України Максима Степанова «Розумний регіон». Зокрема, за його ініціативою в 2018 році природні території Куяльницького лиману були оголошені курортом державного значення. Крім того, до розгляду була направлена також номінаційна заявка на включення Аккерманській фортеці в список всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Дунайський субрегіон має великий потенціал для розвитку різних напрямків туризму.

В даний час ставиться мета розробки комплексної програми розвитку туризму в Дунайському субрегіоні. Програма покликана відобразити пріоритетні напрямки розвитку даної сфери в найближчі кілька років. З цією метою на початковому етапі були зібрані представники регіонів, щоб почути їхні пропозиції. Відзначимо, що настільки прогресивна ініціатива в розробці програми розвитку туризму на 3-5 років в окремому субрегіоні, вперше прийнята Одеською облдержадміністрацією.[4]

Йдеться про комплексний розвиток територій, а не окремих об'єктів на даній території, тому пропонується при розробці програми застосувати кластерний підхід. Планується створювати єдині туристичні маршрути регіонального масштабу, об'єднавши наявні в Українському Придунав'ї об'єкти туризму воедино. Це, на думку ініціаторів, відкриває набагато ширші перспективи створюваному турпродукту, а тому вони закликали присутніх до об'єднання ідей і думок по цьому приводу.

У Дунайському регіоні є різнопланові можливості для розвитку туризму в різних напрямках. Це і рекреаційна зона в Кілійському районі, що відкриває можливості для створення сучасних, упорядкованих пляжних територій, це і екологічний парк в Орлівці (екологічний напрям), наявність портів, що дає можливість розвивати круїзний туризм, а також наявність умов і ресурсів для просування гастротуризму.

Слід зазначити перешкоди, які сьогодні гальмують розвиток туристичної сфери: як і раніше відкритим залишається питання перегляду портових зборів для річкових круїзних суден, - діючі тарифи призвели до значного зниження числа суднозаходів в порт Ізмаїл.

Можна відзначити позитивний досвід Ізмаїла в розвитку прикордонного туризму в рамках практичної реалізації Угоди про співробітництво підписаного 26 травня 2017 року, між мерією м. Ізмаїл та мерією м. Тулча (Румунія). Тільки протягом 2017 року з українським Придунав'ям ознайомилося близько 150 туристів, які прибули в порт Ізмаїл на маломірних швидкохідних катерах. Цьому сприяв, в тому числі, спільний пілотний проект Адміністрації Ізмаїльського морського порту України і КУ «Ізмаїльське бюро сприяння інвестиціям». ІФ ДП «АМПУ» частково взяв на себе функції суднового агента, виключивши необхідність оплати агентської винагороди. Суднозаходження іноземних маломірних катерів стало набагато доступніше, вартість оформлення скоротилося в п'ять разів, а її тривалість не перевищує п'ятнадцяти хвилин. Цього року чисельність румунських туристів, які прибули в Ізмаїл на маломірних катерах по Дунаю, майже подвоїлася.

Для туристів з Румунії та Молдови інтерес можуть представити деякі поселення, пов'язані з великими особистостями історії цих держав. Наприклад село Озерне (раніше Бабель) Ізмаїльського району - це батьківщина відомого військового і політичного діяча Румунського королівства першої половини ХХ століття Олександра Авереску - маршала, глави ряду урядів і міністерств. Тут зберігся його рідний будинок, а також єдиний в українському Причорномор'ї пам'ятник загиблим у Першій світовій війні з румунським геральдичним орденом і епіграфікою румунською мовою. У ряді молдавських сіл збереглися храми і каплиці, побудовані в період російського панування, які істотно відрізняються, наприклад, від сучасних їм церковних будівель північної Добруджі, орієнтованих у своїй архітектурі на середньовічне зодчество Валахії.

Всього за неповний сезон 2019 року, за інформацією АМПУ, порт Усть-Дунайськ прийняв 33 суднозаходів. Туристичний сезон в порту Вилкове в минулому році відкрився 1 квітня з прибуттям першого круїзного судна "Вікторія" з Австрії з 140 туристами на борту. Однак, це надзвичайно мало.

Україна значно програє в залученні іноземних туристів перед Румунією. Причин декілька. У 2014 році деякі держави виробили для своїх громадян рекомендації утриматися від відвідування України через проведення антитерористичної операції на сході країни. Незабаром ці рекомендації були скасовані, проте багато страхових компаній до сих пір відмовляються страхувати пасажирів круїзних теплоходів, які заходять в Україну. Українське Дунайське пароплавство регулярно проводить роботу з фрахтівниками щодо продовження круїзів до української дельти Дунаю, але через позицію страхових компаній, з якими працюють німецькі партнери, поки питання не вирішено. Перед початком пасажирської навігації 2018 року УДП видало журнал для туристів своїх круїзних теплоходів, в якому презентує місто Ізмаїл та українську дельту Дунаю. Згідно з моніторингом фахівців пароплавства, наш край дуже приваблює туристів, однак на 2019 рік позиція фрахтувальника залишається незмінною. УДП не збирається на цьому зупинитися, і далі буде вести переговори з продовження круїзів в українську дельту Дунаю. Другою причиною значного зниження кількості суднозаходів, зокрема в м. Ізмаїл, є високі портові збори. В Україні вони в рази вище, ніж в Румунії, тому більшість круїзних компаній воліє румунську дельту Дунаю. Ті судновласники, які все-таки організують круїзи в Україні, а це в основному швейцарські компанії, в цілях економії змушені вибирати між Вилкове та Ізмаїлом. На жаль, поки вибір не на користь м. Ізмаїла.

Наступною причиною зменшення туристичних зв'язків між Україною та іншими державами є встановлення напочатку 2020 р. карантину по COVID-19. Це значно послабило роботу тур фірм, страхових компаній та міжнародного партнерства.

2.2. Атракції Усть-Дунайського регіону

Особливий етнотуристичний інтерес являють собою об'єкти російських старообрядницьких поселень дельти Дунаю. Найвідомішим з них є місто Вилкове, заснований за переказами в 1746 р. старообрядцями-липованами. Іншу частину першопоселенців тут в кінці XVIII ст. склали запорізькі козаки, які переселились сюди після ліквідації в 1775 р. Запорізької Січі. Вилкове - місто на островах Дунайської дельти – влаштоване так, що по каналах-сриках на човнах можна дістатися до найвіддаленіших його куточків. Береги періодично зміцнюються жителями прибережних садиб, для чого служить мул, обраний зі дна каналів для підтримки їх судноплавного стану. Для судноплавства використовуються спеціальні човни - чорні смоляни (з широким розвалом "носа" і піднятими бортами "горищем", що помітно відрізняє їх від довгих (11,3 м.) і вузьких, але теж чорних венеціанських гандол.

Інтерес представляють старообрядницькі храми міста, побудовані в ХХ столітті з елементами давньоруських скульптур.

М. Вилкове став, останнім часом, також центром екологічного туризму, так як тут знаходиться офіс-правління Дунайського біосферного заповідника. Звідси починаються водні екологічні маршрути по буферній частині заповідника і створений невеликий музей з охорони флори і фауни дельти.

Дунайський біосферний заповідник (ДБЗ) був створений в 1998 році Указом Президента України і є правонаступником природного заповідника «Дунайські плавні» Національної академії наук України. Рішенням ЮНЕСКО від 2 лютого 1999 року ДБЗ включено до світової мережі біосферних заповідників у складі білатерально румунсько-українського біосферного резервату «Дельта Дунаю», площа якого дорівнює 629 676,45 га.[11]

Загальна площа ДБЗ на території України становить 49 676,46 га, включаючи протоки, внутрішні водойми, двокілометрову смугу в акваторії

Чорного моря в межах Кілійського району, верхів'я озера Сасик і частина Джантшейського лиману в межах Татарбунарського району Одеської області. З огляду на природні процеси безперервного дельтоутворення, до складу території ДБЗ входять новоутворення авандельти (острова, коси, і т.д.) в межах морського кордону заповідника. У постійне користування ДБЗ передано земельну ділянку загальною площею 23 380,56 га, а 26 295,9 га включені до його складу без вилучення у землекористувачів.

Для ДБЗ встановлено диференційований режим охорони і використання природних комплексів згідно функціонального зонування території:

- заповідна зона - територія колишнього природного заповідника «Дунайські плавні», східна частина о. Стамбульський - 14 904 га;
- зона регульованого заповідного режиму - територія Стенцівсько-Жебріянівській плавнів - 7234,56 га;
- буферна зона - смуга Чорного моря і Жебріянської бухти, південна частина о. Єрмаков, плавні між Жебріянської грядою і морським краєм дельти, частина о. Стамбульський - 19 392 га;
- зона антропогенних ландшафтів - північна частина о. Єрмаков, Жебріянська гряда, городні ділянки і пасовища навколо м Вилкове, прибережна захисна смуга проток р. Дунай (Новостамбульське, Очаківське гирла), прилегла частина акваторії Чорного моря, верхів'я озера Сасик і частина Джантшейського лиману - 8145,9 га.

ДБЗ створений з метою поліпшення збереження в природному стані унікальних природних комплексів у дельті річки Дунай, охорони водно-болотних угідь міжнародного значення, інших цінних природних комплексів Українського Придунав'я, здійснення моніторингу навколишнього природного середовища, його змін під дією антропогенних факторів, розвитку міжнародного співробітництва, екологічного освіти і організації раціонального природокористування. [11]

Створені туристичні маршрути дають можливість відвідувачам на власні очі побачити найбільш характерні, унікальні і привабливі ландшафти заповідника.

Наявність на маршруті «0 - км» одинадцятиметрової вежі дозволяє туристам мати панорамне спостереження за однією з найвиразніших ділянок заповідника - місцем впадання Дунаю в Чорне море. Саме тут встановлено символічний знак, який притягує до себе тисячі туристів.

Острів Єрмаков - частина заповідника, яка відноситься до зони антропогенних ландшафтів. Рослинність острова розвивається в умовах регульованого заливного режиму і надмірного пасовищного навантаження. Альтернативним видом економічної діяльності на острові є розвиток екологічного туризму. Ренатуралізація острова відновить заплавні підтоплення, поліпшить промивний режим, відновить первісний заплавний режим острова. Це дозволить зберегти існуюче біологічне різноманіття і привабливість острова для туристів, який грає важливу роль ланки на шляху міграції птахів. У найближчій перспективі на цих частинах Усть-Дунайського регіону повинні бути створені екологічні маршрути для дорослих і дітей.

Основними природними характеристиками острівної частини маршруту «Острів Єрмаков» є:

- Маршрут «Острів Єрмаков» розрахований як на великі групи екскурсантів, так і індивідуальні тури, в першу чергу бердвочінг (аматори спостерігають за птахами). У вступній частині маршруту, враховуючи ту обставину, що він проходить по основним судноплавним рукавах, з екологічної точки зору його потенційна ємність практично необмежена. У плані висадки на о. Єрмаков і 0,5-кілометрової пішохідної екскурсії (тільки по прируслової дамбі) при належній організації справи його ємність без шкоди острівним екосистемам може обчислюватися багатьма тисячами відвідувачів.

- Туристичний маршрут «Шлях до птахів». Маршрут проходить за межами заповідної зони, а саме по буферній зоні і зоні антропогенних ландшафтів заповідника.

Основними характеристиками маршруту є птахи і середовище їхнього життя - різноманітні природні біотопи, а також мальовничі ландшафти дельти, особливо її приморської зони.

Маршрут «Шлях до птахів» розрахований як на індивідуальні тури, так і тури для невеликих груп, в першу чергу любителів спостереження за птахами.

У русловій частині маршруту (рукава Очаківський, Прорвінській і Потапівського) він проходить по судноплавних рукавах і з екологічної точки зору його потенційна ємність практично необмежена.

З акваторії Таранового кута і при 0,3-кілометровій пішохідній частині маршруту необхідні спеціальні заходи, а саме:

- конкретне місце висадки на Таранову косу і маршрут по ній необхідно визначати щорічно в квітні місяці, виходячи з конкретної орнітологічної обстановки в цьому районі, перш за все з урахуванням максимального видалення від колоній птахів у разі їх появи на косі;

- при проходженні по акваторії Таранового кута і по косі уникати наближення до скупчень птахів, перш за все пеліканів, в разі їх наявності, ближче ніж на 100 м.

Інтенсивність використання маршруту на ділянці Таранового кута і однойменної коси не повинна перевищувати 3-5 човнів в день (близько 20 чол.), а за сезон не більше 2000 чол.

Туристичний потенціал м. Вилкове став використовуватися ще в 1920-і роки в зв'язку з розвитком тоді модного мисливсько-рибальського туризму. Саме тоді тут побудований перший в цій місцевості туристичний готель і електростанція.[1]

До складу морського порту Усть-Дунайськ входить портовий пункт Вилкове, який призначений для обслуговування туристів, які прямують на круїзних українських і іноземних пасажирських лайнерах.

1. У Вилковому проживає унікальна етноконфесійна спільність російських старообрядців з прізвищем «липовани», які протягом століть створювали і зберігали свій досить замкнутий духовно-культурний, але економічно відкритий світ. Липовани зуміли зберегти свою ідентичність серед численних етносів Бессарабії і створити унікальну субкультуру в дунайському дельтовому регіоні.

Релігійна самобутність старообрядців і життєдіяльність в непростих природних умовах сформували цікаву своєрідну субкультуру, притаманну лише жителям міста Вилкове.

2. Місто Вилкове єдине в Україні місто, побудоване на рукотворних островах, яке створене липованами, розташоване в гирлі Дунаю. Це останнє поселення на берегах цієї прекрасної річки. Липавани самі створили свою землю, власноруч піднявши її з болота. Вони вимостили ціле місто!

3. Місто Вилкове знаходиться в оточенні Дунайського біосферного заповідника, загальною площею понад 50 тис. га., рішенням ЮНЕСКО включено до світової мережі біосферних заповідників у складі двостороннього румунсько-українського біосферного резервату «Дельта Дунаю» одного з п'яти транскордонних біосферних резерватів світу. Дунайський біосферний заповідник - місце проживання величезної кількості рідкісних рослин і тварин, занесених до Червоної книги України і так звані міжнародні Червоні списки. Місто Вилкове, з його незвичайною історією, самобутністю і укладом життя, можна також назвати заповідником - заповідником культури, традицій і звичаїв липован.

4. Місто Вилкове подібно Алясці в Сполучених Штатах Америки і місту Калінінград в Російській Федерації має «відірвану» територію адміністративно підпорядковану Вилківській міській раді - це острів Зміїний. Острів Зміїний розташований в Чорному морі, відстань від міста Вилкове до острова 52

кілометри. Одеське обласне комунальне підприємство «Острівне» організовує групові тури на острів Зміїний. Це незабутня подорож на овіяний легендами острів. У перспективі заплановано відкриття туристичного і дайвінг-центрів.

5. У місті Вилкове встановлений єдиний в світі пам'ятник віруючому старообрядницької віри, або як його називають місцеві жителі - пам'ятник Липовану. Пам'ятники створюються, щоб увічнити людей або історичні події. Пам'ятник Липовану відображає історичну епоху заселення старообрядців в дельту Дунаю. Це витвір мистецтва створив заслужений художник України Олександр Петрович Токарев - автор відомих пам'ятників: «Дружині моряка» на Одеському вокзалі, Утьосова і Уточкіна на вулиці Дерибасівській, легендарному кіногерою Гоцману, козацькому отаману А. Головатому і ін.

6. У місті Вилкове встановлений єдиний пам'ятник в Україні поету - барду Булату Окуджаві. У 1962 році Булат Окуджава з дружиною Ольгою відвідали місто Вилкове, це була їх весільна подорож. Через двадцять три роки в 1985 році Окуджава, як спогад про безтурботне велике кохання, написав вірш, присвячений дружині Ользі, «Дунайська фантазія», пізніше виклавши слова на пісню «Вилківська фантазія». У 2013 році в Вилково пройшов Міжнародний фестиваль «Пісня Булата над Дунаєм», в дні фестивалю на центральній вулиці міста було відкрито пам'ятник Булату Окуджаві. Відкриття фестивалю розпочалося презентацією відеокліпу на пісню Окуджави «Вилківська фантазія». Найбажанішим гостем цього заходу була Ольга Володимирівна Окуджава.

7. У місті Вилкове встановлений єдиний в світі пам'ятник дунайського оселедця. Зображений в скульптурі шлюбний танець дунайки (так місцеві жителі називають дунайський оселедець) - символізує художній образ любові і продовження роду. Дунайський оселедець - це чорноморсько-азовський оселедець, що заходить в весняний період на нерест в річки Дунай, Дніпро, Дністер, Дон і Буг. Але тільки оселедець, яка заходить в Дунай (звідси і назва, дунайська), вважається цінної промислової рибою, оскільки у неї найбільший

відсоток жирності.

8. Місто Вилкове стоїть на одній широті з містом Венеція. В світі існує багато фактів, яким наука не може дати пояснення. Часто подібні факти списують на випадковість. Так і в нашому випадку, Вилкове та Венеція з точністю до хвилини стоять на одній широті, безумовно, на цій же широті побудовано багато інших населених пунктів, але, Вилкове, як і Венеція, це місто на воді, і над рівнем моря вони розташовані однаково - 0 метрів. По венеціанських каналах плавають гондоли, а по вилківським - липованські човни. Вилкове і Венеція мають свою ексклюзивну привабливість, а те, що вони стоять на одній широті, пояснимо випадковістю. Унікальною випадковістю! [1]

Рекреаційні ресурси краю нерозривно пов'язані з його водними ресурсами і представлені морським узбережжям (довжиною близько 70 км) і акваторіями мілководних лиманів, розташованих уздовж морського узбережжя. Ланцюг лиманів починається лиманом Сасик, за яким слідує Джантшейській, малий Сасик, Шагани, Магалевське, Будур, Карачаус, Алібей, Хаджидер, Курудіол, Солоне і Бурнас. Піщана смуга, що відокремлює лимани від моря шириною 50-400 м, а її висота 1,5-3,0 м над морем. Татарбунарський район має найбільшу довжину пляжів в Одеській області. Третина всіх придатних для рекреації пляжів припадає на Татарбунарський район. Такі величезні простори вигідно поєднанні з віддаленістю цього регіону від промислових центрів, що дуже добре впливає на якість морської води. [1]

На території району виділяють групи мінеральних вод, перспективних для розвитку рекреаційно-туристичного комплексу: сіро-водневі, йодо-бромні, лікувальна дія яких визначається різноманітним поєднанням солей, в тому числі гідрокарбонатно-натрієві, хлоридно-сульфатні і сульфатно-хлоридні, хлоридно-гідрокарбонатно-сульфатно-натрієві, гідрокарбонатно-хлоридно-натрієві і хлоридно-гідрокарбонатно-натрієві.

Величезний рекреаційний потенціал території Дунайського біосферного

заповідника при відповідній організації може забезпечити зайнятість людей в сфері туризму з більш значним економічним ефектом, ніж традиційне природокористування та сільськогосподарське виробництво. Продумане комплексне зонування території, а також впровадження різних форм екологічного туризму сприятиме збереженню біологічного різноманіття дельти і зниження соціально-економічної напруженості в районі Усть-Дунайський регіону.

Кліматичні ресурси Дунайського біосферного заповідника мають високий рекреаційний потенціал. Привабливою для відпочиваючих територія заповідника залишається не тільки в літні місяці, але і протягом усього року. Природні умови сприятливі для розвитку рекреації, екологічної освіти, туризму (пішохідний, етнографічний, сільський зелений, науковий, мисливський, рибальський і ін.).[11]

На території Татарбунарського району знаходиться значна кількість мінеральних вод. Однак, на жаль, промислова розробка для масового споживання і для потреб курортного господарства не провадиться так, як це робиться на Куяльницькому та Комінтернівському родовищах.

Про бальнеологічні лікування дітей і дорослих, оздоровчий відпочинок на курортах, розташованих в Татарбунарському районі можна знайти інформацію на Інтернет-сторінках - клімато-бальнеолікування, оздоровчий відпочинок, високоякісні і кондиційні лікувальні грязі - на північному березі озера Сасик (Кундук), на Джантшейському лимані - на протоці між озерами Сасик і Алібей, між озером Бурнас і річкою Дунай. Верхів'я озера Сасик і Джантшейський лиман відносяться до території Дунайського біосферного заповідника і навколо цих територій розташовані населені пункти - с. Лиман, с. Борисівка, с. Трапівка, с. Зарічне і м. Татарбунари, в яких традиційно зупиняються ті, хто мріє про цілюще сонце, море і повітря.

Курорти - «Катранка» (с. Лиман) і «Расейка» (с. Приморське) розташовані поруч з територією Усть-Дунайського регіону в Татарбунарському районі, а

курортна зона с. Приморське - в Кілійському.

Курорт «Катранка» налічує більше десятка баз відпочинку: «Каштан», «Світанок», «Союз», «Горобина», «Дельфін», «Маямі», «Мрія», «Лебідь», «Роксолана», «Лагуна», «Прибій» і ін. Про курорт «Катранка» кажуть, що це найбільш сонячний курорт на південно-західному узбережжі Чорного моря. Від пляжної зони Чорного моря курорт відділений вузьким рукавом Джантшейського лиману. Через рукав прокладені спеціальні пішохідні містки для відпочиваючих.

Курорт «Рассейка» (с. Приморське Татарбунарського району) розташований в декількох кілометрах від курорту «Катранка» і від території Усть-Дунайського регіону знаходиться на певній відстані. Однак, багато відпочиваючих з баз курорту відвідують Усть-Дунайський регіон. На території курорту «Рассейка» розташовані бази відпочинку відомі далеко за межами регіону - «Білорусь», «Бригантіна», «Чайка», «Дельфін», «Прибій», «Зоряка», «Політ», «Південний Буг», «Плай», «Тир», «Золотий колос» та ін. Територія курорту складає близько двох кілометрів в довжину. На базах відпочинку одночасно можуть розміститися три тисячі відпочиваючих. Курорт оточують водойми, які є частиною ланцюжка морських лиманів і відокремлюють пляжну зону від материка. Пляж знаходиться на морському узбережжі, довжина якого становить близько 50 км, а ширина від 100 до 300 метрів. Лиман Шагани має статус водно-болотного угіддя міжнародного значення для поселення і гніздування багатьох водоплавних птахів. Випари лиману і цілющі грязі мають підвищені лікувальні властивості. Морські пляжі біля с. Приморське Кілійського району до недавнього порівнювали з Золотими пісками в Болгарії. Бази відпочинку розташовані майже впритул до буферної зони території Дунайського біосферного заповідника. Лише близько 2-х кілометрів розділяють зону відпочинку від Усть-Дунайського регіону. Головним рекреаційним ресурсом тут є Чорне море. Купальний сезон триває три-чотири місяці, а особливістю клімату є значна кількість ясних сонячних днів - близько 300 на рік.[2]

2.3. Оцінка перспектив розвитку туризму в Українському Придунав'ї

Нині немає прямих показників, які дозволяють чітко визначити реальну кількість відпочиваючих на всій території Українського Придунав'я. Ускладнюється ситуація і тим, що приватні комерційні туристичні служби не особливо схильні афішувати свої доходи.

Щодо зеленого туризму, який останніми роками набуває популярності, особливо серед іноземних туристів, зокрема, німців, голандців, можна відзначити популярність турів із невеликих груп в м. Вилкове і на прилеглу до Усть-Дунайського регіону територію.

Як державна установа, яка підпорядкована Національній академії наук України, Усть-Дунайський заповідник має лише природні рекреаційні ресурси. На території заповідника відсутні санаторії, бази відпочинку, пансіонати та інші санаторно-курортні і оздоровчі заклади. Наявність садово-городних ділянок на островах в антропогенній зоні заповідника дає підстави припускати, що місцеві жителі можуть використовувати їх як місця для власного короткочасного відпочинку та прийому гостей, короткочасних пікніків, місця для одноденного відпочинку тощо. Кількість таких осіб незначна і використовується дуже слабо, але потенціал дуже великий.

До організацій, які отримували ліміти на відвідування маршрутів на території Українського Придунав'я в попередні роки, приєдналися ще ті, хто почав розвивати свій власний бізнес в сфері надання різних послуг відвідувачам дельти Дунаю в останній час. З кожним роком усе більше людей приїждять в регіон, тому для обслуговування туристів і вирішення проблем потрібен комплексний підход. Тут є великі перспективи і нереалізовані можливості.[3]

Враховуючи прогнози Всесвітньої Туристичної Організації щодо світових тенденцій розвитку туризму, спостерігається зростаюча популярність нових туристичних центрів. Цей аспект разом із найважливішими сегментами світового

туристичного ринку (сонце та пляж, екологічний та сільський туризм, тематичний туризм) дає змогу планувати розвиток курортних територій Татарбунарського району із очікуванням високого попиту на туристичний продукт.

Пріоритетними напрямками в туризмі для Татарбунарського району будуть сільський зелений туризм, агротуризм, тематичний туризм (кінний, риболовля та полювання, релігійний (відвідування жіночого монастиря у с. Глибоке), пляжний відпочинок. В м. Татарбунари функціонує садиба «У Меланки», робота якої спрямована на розвиток сільського та зеленого туризму.

При голові районної державної адміністрації створена координаційна рада з питань розвитку туристично-рекреаційної та курортної сфери із представниками сільських рад та представників спільноти.

На даний час практично неможливо визначити кількість рекреантів, які зупиняються в приватних будинках місцевих жителів. Рекреаційні заклади на території Усть-Дунайського регіону відсутні. Землі м. Вилкове не відносяться до території Усть-Дунайського регіону. Пішохідний вид туризму здійснюється туристичними фірмами лише по м.Вилкове. На території Усть-Дунайського регіону не організовані види рекреації відсутні.[2]

Отже, природно-ресурсний потенціал Усть-Дунайського регіону є основним фактором, що приваблює потоки туристів. Тому розвиток туристичної діяльності розглядається як один з пріоритетних напрямків економічного розвитку області.

3. РОЗРОБКА ТУРУ ДО УКРАЇНСЬКОГО ПРИДУНАВ'Я

Необхідність створення різноманітних туристичних продуктів - як для вітчизняних, так і для іноземних туристів, розробка ефективної маркетингової стратегії, логістики взяті з європейської практики. Цей алгоритм запропоновано застосувати і в нашому регіоні.

Одноденні тури не дають тієї повноти емоцій, за якими приїжджають до нас туристи - розвинула цю думку директор асоціації «Туризм Одеса» Оксана Кузнєцова. - Давайте розглядати формат європейської туристичної практики - тури протяжністю 3-5-7 днів. Але для цього необхідне об'єднання об'єктів, розташованих не в окремому місті Придунав'я, а в усьому регіоні. Так, багатоденний тур може початися з приходу судна в порт Ізмаїл, знайомства з визначними пам'ятками цього міста, продовжитися поїздкою в екопарк в Орлівці, відвідуванням м. Вилкове і потім - морського узбережжя в селі Приморське.

Розробка програми туру

Формування турів, екскурсійних програм, надання основних, додаткових і супутніх послуг складають технологію туристичного обслуговування, тобто це формування конкретного туристичного продукту для задоволення потреб у туристській послугі.

Тур – це первинна одиниця туристичного продукту, реалізована клієнту як єдине ціле, це продукт праці туроператора на певний маршрут і в конкретний термін.

Розробка туру – це складна багатоступінчата процедура, що вимагає досить високої кваліфікації і є основним елементом технології туристичного обслуговування.

Стосовно внутрішнього туризму в Україні варто зазначити, що відсутність достатньої кількості цікавих екскурсійних маршрутів стримує його розвиток. Також стримує внутрішній туризм якість надаваних послуг і їх вартість, яка на порядок вище, ніж за кордоном.

Туризм в Україні розвивається і має великі перспективи. Він суттєво впливає на такі сектори економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів народного споживання і є одним із найбільш перспективних напрямків структурної перебудови економіки. Використання у повному обсязі туристичного потенціалу вплине на економічний і соціальний стан країни в цілому, стимулюватиме ряд важливих галузей економіки, сприятиме зміцненню нового позитивного іміджу України на світовій арені.

Але розвиток туристичної галузі стримують проблеми, які потребують уваги та пошуку шляхів їх вирішення. А саме:

- недосконалість законодавчої та нормативно-правової бази;
- відсутність розгалуженої системи інформаційно-рекламного забезпечення діяльності галузі та туристичних представництв за кордоном;
- недостатньо кваліфікований персонал;
- невідповідність рівня якості послуг та засобів розміщення міжнародним стандартам;
- відсутність достатньо розвинутої інфраструктури;
- незадовільний стан доріг.

Для вирішення цих проблем законодавчим та виконавчим органам влади необхідно сприяти створенню організаційно-правових та економічних засад становлення туризму як високорентабельної галузі економіки, залучати інвестиції, запроваджувати передовий зарубіжний досвід, підвищити конкурентоспроможність українського туристичного продукту, поліпшувати інформаційне та рекламне забезпечення, усунути адміністративні бар'єри.

Щодо туристичної сфери в Одеській області, можна відмітити, що кількість внутрішніх та іноземних туристів починає зростати, хоч і малими темпами. Для цього зроблені чималі зусилля з боку як всієї країни, так і Одеської області безпосередньо, а саме: презентація українського туристичного напрямку на провідних міжнародних туристичних заходах (виставки, семінари, конференції), впроваджено міську туристичну програму «Одеса 365 днів на рік» (для популяризації міста протягом усього року, а не тільки у курортний сезон), розгорнутий фестивальний рух як у місті, так і по області (збільшилася кількість розважальних подій– ярмарок, фестивалів, концертів тощо) для залучення туристів. [3]

В першу чергу треба вдосконалювати туристичну ресурсну базу всієї Одеської області, створювати та реалізовувати різноманітні програми по розвитку окремих частин, які малорозвинені (будувати місця для відпочинку за новими порядками), влаштовувати різноманітні туристичні події, які будуть об'єднувати людей з метою відпочинку або подорожування (виставки, походи, змагання, концерти), покращувати умови приймання туристів та їх розміщення (лагодити та оновлювати старі готелі та місця відпочинку, будувати нові), покращити стан лікувальних закладів санаторно-курортного напрямку, так як багато людей подорожують з метою лікування.

Одеська область насичена ресурсами, які при правильному використанні можуть залучити багато туристів. Коли всі ці вимоги будуть виконані повинен відбутися приріст туристів в Одеській області, що в майбутньому принесе поповнення коштів до державного бюджету.

У даному випадку тур є груповим – це спільна поїздка декількох осіб (не менше 10 осіб) по єдиному маршруту й на однакових умовах. Кількість чоловік у групі становить 18. Кількість днів – 2. Об'єднання туристів в одну групу обумовлюється спільними інтересами та цілями поїздки, а також порівняно

низькими цінами в порівнянні з індивідуальними турами у зв'язку з наданням групових знижок.

Даний тип маршруту є тематичним, тому що тут переважає екскурсійне обслуговування й пізнавальна спрямованість. По сезонності дії тур є сезонний і більше підійде для весняно-літнього періоду.

«Шляхами мальовничої Одещини»

Маршрут туру: Одеса-Білгород-Дністровський-Шабо-Вилково-Одеса

Транспорт: мікроавтобус.

Розміщення в готелі: «Вілла Олива»

Система харчування: сніданок.

Перелік послуг: трансфер, екскурсії.

«Вілла Олива» - це затишний 4-х поверховий міні-готель, побудований прямо на пляжі, на березі Чорного моря, в 50 метрах від зрізу води. Таке розташування забезпечує комфортабельний відпочинок на морі для всіх бажаючих. Свою назву готель отримав завдяки тому, що його власникам вдалося виростити оливкові дерева прямо на піску, вони створюють велику тіньову зону, забезпечуючи комфортну прохолоду.

Різноманітність екскурсій та розваг робить тур насиченим і привабливим, перевагою туру є поєднання екскурсійного обслуговування та вільного часу туристів. Унікальність туру полягає в його різноманітності та насиченості запропонованих послуг та розваг.

Маршрут розрахований на два дні.

Програма перебування

1-й день.

Зустріч групи біля залізничного вокзалу м. Одеса;

Трансфер у м. Білгород-Дністровський;

Екскурсія по фортеці.

Аккерманська фортеця — історико-архітектурна пам'ятка XIII–XV століть.

Фортеця є однією з найбільш збережених фортець на території сучасної України. Своїми розмірами вона перевершує всі подібні фортифікаційні споруди країни. Загальна площа території фортеці становить 9 га.

Вільний час; переїзд до м. Шабо;

Екскурсія-дегустація в Шабо;

Шабо - село в Білгород-Дністровському районі Одеської області. Один з центрів українського виноробства. Розташоване на півдні України недалеко від місця впадання Дністровського лиману в Чорне море.

Село відоме на всю Україну своєю виноробній продукцією, на його території розташовано виноробня «Промислово-торговельна компанія Шабо».

Перші виноградних сади в цьому регіоні були вісаджені ще греками в VI столітті. Пізніше Унікальні сорти винограду сюди завезли турки. І вже «офіційні» засновники культурного Виноробство в регіоні - франкомовні Швейцарські переселенці - називали це місце Шабага, а згодом місцеве населення перейменувало на більш легке - Шабо.

Заселення в готель; вільний час та ночівля.

2й день

Сніданок; переїзд до м. Вилково;

Вилкове - місто в Кілійському районі Одеської області України.

Вилкове — місто, розташоване в українській частині дельти Дунаю, на крайньому південному заході України. Це останній населений пункт на берегах Дунаю перед його впадінням в Чорне море.

У місті розташований Усть-Дунайський морський торговельний порт.

Поблизу міста створено ботанічний заказник місцевого значення Ліски.

У Вилковому розташована адміністрація Українського Дунайського біосферного заповідника, чия територія охоплює острови дельти вгору та вниз за течією Дунаю, плавні на північ від Дунаю, озера дельти та двокілометрову смугу морської акваторії вздовж узбережжя.

Окрім рибальства, Вилкове відоме як місце виноградарства та вирощування полуниць.

Екскурсія по місту: вулички з каналами, на яких живуть місцеві жителі; пам'ятний монумент старообрядцю; Старообрядницька церква; Дунайський біосферний заповідник; рибний базар; відвідування нульового кілометра; вечеря традиційною ухою; вільний час та виїзд до м. Одеса. (таблиця 3.1)

Таблиця 3.1.

План туру «Шляхами мальовничої Одещини»

	Час	Опис
1-й день.	09:00	Зустріч групи біля залізничного вокзалу міста Одеси. Виїзд з Одеси.
	11:00	Приїзд до м. Білгород-Дністровський. Екскурсія по фортеці. Вільний час. Переїзд до с. Шабо.
	13:30	Екскурсія - дегустація по виноробні в Шабо.
	16:30	Прибуття до готелю «Вілла Олива». Заселення. Відпочинок на території готелю. Вечеря. Вільний час. Ночівля.
2-й день.	До 09:00	Сніданок в готелі. Виїзд з готелю.
	12:00	Прибуття до м. Вилково.
	16:00	Екскурсія по місту, ознайомлення з місцевими звичаями. Відвідування нульового кілометра. Вечеря традиційною ухою. Виїзд з м. Вилково.
	20:00	Приїзд до м. Одеса.

Розрахунок собівартості туру «Шляхами мальовничої Одещини»

1. Розрахунок вартості проживання (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2.

Вартість мешкання в готелі «Вілла Олива»

Місто	Назва готелю	Вартість двомісного номеру, грн
м.Затока Одеська обл..	«Вілла Олива»	500

Усі туристи будуть проживати в двомісних номерах по даному туру вартість мешкання на одного туриста в межах даного туру буде складати:

Таблиця 3.3.

Розрахунок вартості мешкання по маршруту

Місто, готель	Кількість ночей	Сума з одної особи,грн
м. Затока, готель «Вілла Олива»	1	250

2. Розрахунок вартості харчування

По даному маршруту тільки сніданок в готелі та вечеря в м. Вилково входить у вартість туру,тому інші види харчування оплачуються додатково особисто туристами.

3. Провести розрахунки витрат на проїзд

Для перевезення туристів використовується міні автобус. Вартість оренди трансфера 5700 грн. Розрахунок витрат на транспорт з одної особи: $5700 \text{ грн.} / 18 \text{ осіб} = 316 \text{ грн.}$

4. Визначити витрати на додаткове обслуговування по маршруту

Екскурсійне обслуговування,вхідні квитки в музеї та на майстер-класи, анімаційні програми, відвідування інших заходів – це все відноситься до додаткових туристсько-екскурсійних послуг.

Для розрахунку вартості екскурсійного обслуговування складемо список усіх екскурсій по маршруту «Шляхами мальовничої Одещини» та їх вартості. Витрати на екскурсійне обслуговування зведені у таблицю 3.4.

Таблиця 3.4.

Розрахунок витрат на екскурсійне обслуговування

№ п/п	Види екскурсій	Сума з одної особи грн.,
1.	Ознайомча екскурсія на території Білгород-Дністровської фортеці.	120 грн
2.	Екскурсія та дегустація в Шабо	290 грн
3.	Ознайомча екскурсія та традиційна вечеря м.Вилково	268 грн.
Всього:		668

Всі види витрат по маршруту «Шляхами мальовничої Одещини» зведені в загальну таблицю 3.5 – розрахунок собівартості туру на одного туриста.

Таблиця 3.5.

№ п/п	Стаття витрат	Сума грн.
1.	Проживання (+ сніданок)	250
2.	Транспортне обслуговування	316
3.	Екскурсійне обслуговування	668
4.	Страховання	10
5.	Витрати на керівника	50
6.	Оплата комісійних тур агентам (7% від собівартості)	90,58
Всього:		1384,58

Витрати на керівника приймаються умовно. Оплата комісійних тур агентам складає 7% від вартості туру.

Ринкова ціна встановлюється з огляду на дані маркетингових досліджень, розрахунку собівартості продукту, величину постійних витрат фірми за рік, бажаний рівень прибутку на одну послугу і загальний обсяг реалізації тур продукту в плановому періоді або за рік з урахуванням сезонності. В умовах ринкової економіки потужним регулятором цін є сам ринок, де ціна визначається в результаті поєднання попиту і пропозиції. Для спрощення розрахунку ціни розробленого туру використовують метод «витрати + прибуток». Таким чином ціна туру буде визначатися по формулі :

$$\text{Цод} = \text{Сод} + \text{Пдод.од.} \quad (1)$$

де Цод – установлена підприємством ціна на послугу;

Сод – собівартість одиниці продукції, послуги (турпродукту);

Пдод.од. – припустимий для даної галузі прибуток, що доводиться на одиницю продукції становить 20%.

$$\text{Цод} = 1384,58 + 276,92 = 1661,5 \text{ грн.}$$

Згідно маркетингових досліджень на рік заплановано реалізацію даного туру (табл. 6). З урахуванням особливостей даного туру зимовий період не буде враховуватися.

Таблиця 3.6

Маркетинговий план

Місяці	Кількість реалізованих турів в місяці
Квітень	4
Травень	5
Червень	4
Липень	4
Серпень	4
Вересень	5
Жовтень	5
Разом	31

Тобто за рік планується здійснити 31 турів по 18 осіб, у цілому за рік таким чином буде продано 558 турів.

$$\mathbf{Mr = Пдод.од. * N_{тур} = 276,92 * 558 = 154521,36 \text{ грн.}}$$

Вартість турпродукту для кінцевих споживачів визначається згідно чинного податкового законодавства України, що передбачає збільшення ціни на ставку ПДВ.

Ставка ПДВ дорівнює 20%. Таким чином вартість турпродукту для споживачів складатиме 1665 грн.

Крім врахованих у собівартості тура прямих витрат, фірма несе й постійні витрати по організації й реалізації даного й інших турів. Сума постійних витрат на даний тур складатиме 200 грн.

Знаючи величину річного маржинального доходу (Mr) і суму постійних витрат за рік (Впост), визначають річний валовий прибуток (Пвал), одержуваний фірмою по даному тур продукту:

$$\mathbf{Пвал = Mr - Впост = 154521,36 - 200 * 7 = 153121,36 \text{ грн.}}$$

Для визначення чистого прибутку необхідно відняти із валового прибутку податок на прибуток, що в Україні станом на 27.12.2019 р. становить 18%.

$$\mathbf{Пч = 154521,36 - 18\% = 126707,51 \text{ грн.}}$$

Оцінити економічну ефективність нового продукту можна а допомогою показників рентабельності й прибутковості продукції.

Показник прибутковості розраховується по формулі :

$$\mathbf{Ппр = Пвал / Spr * 100\% \quad (2)}$$

де Ппр – прибутковість нового продукту, послуги;

Пвал – валовий прибуток компанії, одержуваний від продажів нового продукту, послуги, дол. або грн.;

Spr – сума продажів нового продукту, послуги дол. або грн.

$$\mathbf{Ппр = 153121,36 / 927117 * 100\% = 16,52\%}$$

Коефіцієнт рентабельності розраховується по формулі:

$$R_{пр} = П_{чист} / S_{пр} * 100\% \quad (3)$$

де $R_{пр}$ – коефіцієнт рентабельності нового продукту, послуги за методиками компаній США, %

$П_{чист}$ – чистий прибуток компанії, одержуваний від продажу нового продукту, послуги, грн.

$$R_{пр} = 126707,51 / 927117 * 100\% = 13,67\%$$

Тобто відповідно до маркетингу даного турпродукту, туроператор встановлює норму рентабельності (%) і чим вона вища, тим більша сума прибутку. Норма рентабельності коливається в широких межах (від 5% до 100 і більше) і залежить від кон'юнктури попиту та стану конкурентного середовища на ринку даного цільового сегменту.

Рентабельність використовують для оцінки діяльності підприємства і як інструмент в інвестиційній політиці та ціноутворенні. Він показує, скільки підприємство має прибутку з кожної гривні, витраченої на виробництво і реалізацію продукції. В даному випадку підприємство має 13,67% прибутку з кожної гривні, витраченої на виробництво і реалізацію продукції. А коефіцієнт прибутковості – характеризує досягнутий керівництвом підприємства рівень віддачі на вкладені кошти. Він становить 16,52%.

Таким чином, рентабельність розробленого туру складає 13,67%, що є позитивною і перспективною тенденцією при впровадженні розробленого туру «Шляхами мальовничої Одещини».

ВИСНОВКИ

Україна має всі передумови, щоб стати однією з передових рекреаційно-туристичних країн світу, однак аналіз сучасного стану функціонування вітчизняної рекреаційної сфери свідчить про те, що ефективність її діяльності стримується через невирішеність низки проблем. Насамперед, це проблеми нормативно-правового забезпечення функціонування галузі, для вирішення яких необхідно внести відповідні зміни та доповнення до чинного законодавства; затвердження національних стандартів усіх видів рекреаційних і туристичних послуг.

Регіон Українського Придунав'я має виключно важливе геополітичне і геоекономічне значення для України, що обумовлено його транспортно-географічним положенням; багатим і різноманітним природно-ресурсним, а також транзитним і соціально-економічним потенціалами; зростаючою активністю регіону в системах міжнародного співробітництва та інтеграцією в європейські міжрегіональні організації

Дельта Дунаю - інтенсивно зростаюча. Тут зосереджені найбагатші екосистеми Європи, в яких мешкає понад 4 тисяч різних видів тварин і рослин. Дельта славиться одними з найбільших в Європі запасами очерету (близько 280 тис. га), а також високою рибопродуктивністю. Це важлива ділянка Афро-Євразійського міграційного шляху у мільйонів птахів. Він лежить на перетині наземних, річкових і морських екологічних коридорів північно-західного Причорномор'я, забезпечуючи збереження біологічного різноманіття в планетарному масштабі. Сучасний підхід до екології та економіки, поряд з використанням нових технологій, дозволяє домогтися як збереження і відновлення природних ресурсів, так і поліпшення добробуту людей, що проживають в регіоні.

На нашу думку, використовуючи сучасний досвід інших країн, необхідне

відновлення природних процесів і природної системи Українського Придунав'я в інтересах раціонального вирішення багатьох існуючих проблем. Основною метою при цьому є реанімація всієї екосистеми, для того, щоб використання її природних багатств знову стало можливим без шкоди самій регіональній системі. Досягненню цієї мети сприятиме співпраця і здорова конкуренція всіх учасників природокористування в регіоні.

У Дунайському регіоні є різнопланові можливості для розвитку туризму в різних напрямках. Це і рекреаційна зона в Кілійському районі, що відкриває можливості для створення сучасних, упорядкованих пляжних територій, це і екологічний парк в Орлівці (екологічний напрям), наявність портів, що дає можливість розвивати круїзний туризм, а також наявність умов і ресурсів для просування гастротуризму.

Ресурсами для рекреаційного обслуговування місцевого населення краю служать берега озер, лиманів Ялпуг, Катлабуг, Кугурлуй, Китай, а також протоку між ними і Дунаєм, наприклад Репід і Вікети. Тут створені невеликі пляжні зони і побудовані літні табори відпочинку, дачні кооперативи, які дозволяють оздоровлювати частину місцевого населення. Все більше розвивається міжнародний екологічний туризм в Дунайській дельті завдяки залученню сюди голландських, австрійських та німецьких туристичних фірм. Але в порівнянні з ділянками середньої течії Дунаю (долиною Вахау біля Відня або вигину ріки від Будапешта до Естергома) відвідуваність Вилкове в українській частині дельти залишається вкрай незначною через відсутність належної реклами і достатньою сервісної інфраструктури.

Українське Придунав'я поки є маловідомою, і рідко використовується в рекреаційно-туристичному відношенні, ділянкою території. Розвиток цієї сфери господарства допоможе підвищити загальноекономічні показники цього, в даний час, депресивного краю, створить тут нові робочі місця і умови для інвестиційної привабливості всіх інших сфер економіки.

Нині немає прямих показників, які дозволяють чітко визначити реальну кількість відпочиваючих на всій території Українського Придунав'я. Ускладнюється ситуація і тим, що приватні комерційні туристичні служби не особливо схильні афішувати свої доходи.

Щодо зеленого туризму, який останніми роками набуває популярності, особливо серед іноземних туристів, зокрема, німців, голандців, можна відзначити популярність турів із невеликих груп в м. Вилкове і на прилеглу до Усть-Дунайського регіону територію.

До організацій, які отримували ліміти на відвідування маршрутів на території Українського Придунав'я в попередні роки, приєдналися ще ті, хто почав розвивати свій власний бізнес в сфері надання різних послуг відвідувачам дельти Дунаю в останній час. З кожним роком усе більше людей приїждять в регіон, тому для обслуговування туристів і вирішення проблем потрібен комплексний підход. Тут є великі перспективи і нереалізовані можливості.

Список використаної літератури

1. История городов и сел Украинской ССР. Одесская область [Текст] – Киев: Главн. ред. УСЭ им Н. П. Бажана, 1978.
2. Молодецкий А.Э., Великая И.А., Гусева Е.А., Подгорная Е.М. Приоритетные направления развития туризма в украинском Придунавье [Текст] // Устойчивое развитие туризма на Черноморском побережье. Сборн. матер. симпозиума. Отв. ред. Б.М. Кац, Т.А. Сафранов, О.А. Слюсаренко. – Одесса: ОЦНТЭИ, 2001. – С. 55–62.
3. Цьохла С.Ю. Активізація та розвиток інвестиційної діяльності в сфері курортно-рекреаційного господарства // інвестиції: Практика та досвіт. – 2008.
4. Андрієнко Т. Л., Онищенко В. А., Клестов М. Л., Прядко О. І., Арап Р. Я. Система категорій природно-заповідного фонду України та питання її оптимізації. - Київ: Фітосоціоцентр, 2001. - 60 с.
5. Бейдик О.О. Словник - довідник з географії туризму, рекреології та рекреаційної географії. - К.: Палітра, 1997.
6. Білявський Г.О., Фурдуй Р.С. Основи екологічних знань. - Київ, видавництво “Либідь”, 1997 р.
7. Бондарчук В.Г. Геологічна будова Української РСР. - К.: Рад. школа, 1963.
8. Заставний Ф. Д. Фізична географія України. -- К.: Навчальна книга, 2005.
9. Маринич О.М., Ланько П.І., Щербань А.І., Шищенко П.Г. Фізична географія Української РСР.-К.: „Вища школа”, 1984.
10. Мирон І. В. Фізична географія України (використання й охорона природних ресурсів, регіональний огляд). -- Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ ім. М.Гоголя, 2003.
11. Природні заповідники України. - К., 1994.
12. Борушак М. Проблеми формування стратегії розвитку туристичних

регіонів / М. Борушак. – Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2006. – 288 с.

13. Данильчук В.Ф. Особенности формирования и развития туристических предприятий / В.Ф. Данильчук. – Донецьк: НАН України, Інс-т економіки пром-ти

14. Цьохла С. Ю. Трансформація рекреаційної діяльності та розвиток регіональних ринків курортно-рекреаційних послуг (методологія, аналіз і шляхи вдосконалення)

15. Іванух І., Данилишин Б. Природно-ресурсний потенціал України і шляхи підвищення його використання // Економіка України. – 2008. – №1.

16. Кифяк В.Ф. Рекреаційна спеціалізація як умова посилення конкурентоспроможності регіону // формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – №2.

17. Кифяк В.Ф. Сфера рекреації та туризму як складова регіональної економічної системи // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – №1.

18. Матеш В.А. Україна запрошує на відпочинок // Вісті з України. – 2009. – №4.

18. Опанащук Ю.Я. Індустрія гостинності суть, зміст і характерні особливості // Економіст. – 2008.

19. Орлов, Олівер Важливість курортно-рекреаційного комплексу зростає // Економіст. – 2008.

20. Сафулліна В. Перспективи розвитку курортної галузі та рекреаційних територій в Україні // Управління сучасним містом. – 2007. – № 12.

21. Стеченко Д.М. Наукові аспекти економічної діагностики природно-рекреаційного потенціалу регіону // формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – №1.

22. Уварова Г. Рекреаційно-туристичний потенціал України // Географія та основи економіки в школі. – 2008.

23. Хамініч С.Ю. Ефективність методів управління маркетингом у сфері туризму // Південноукраїнський правничий часопис. – 2007.

24. Харічков С.К. Проблемні питання сталого розвитку рекреацій та туризму в Україні, Туристично-краєзнавчі дослідження. – 2009.